

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT

DIPLOMSKO DELO

PRIMOŽ MESAREC

LJUBLJANA, 2007

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA ŠPORT

Specialna športna vzgoja
Prilagojena športna vzgoja

MODEL ORGANIZACIJE ŠPORTOV INVALIDOV NA PRIMERU V SLOVENIJI

DIPLOMSKO DELO

MENTOR:

izr. prof. dr. Jakob Bednarik

RECENZENT

prof. dr. Rajko Šugman

KONZULTANT:

Mag. Branko Mihorko

Avtor dela:
PRIMOŽ MESAREC

LJUBLJANA, 2007

ZAHVALA

Rad bi se zahvalil mentorju, izr. prof. Jakobu Bednariku, za nasvete in usmerjanje pri raziskovanju in oblikovanju diplomskega dela.

Zahvalil bi se tudi mag. Brankotu Mihorku za pomoč pri zbiranju podatkov, staršem, ki vedno verjamejo vame, Ani za pomoč in vso podporo, ki mi jo je nudila, ter vsem, ki so kakorkoli pripomogli k nastanku tega diplomskega dela.

Ključne besede: paraolimpijski šport, šport invalidov, organizacija, športna dejavnost ljudi s posebnimi potrebami

NASLOV DIPLOMSKEGA DELA:

Model organizacije športov invalidov na primeru v Sloveniji

Primož Mesarec

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, 2007

Specialna športna vzgoja, Prilagojena športna vzgoja

73 strani, 3 slike, 28 virov, 1 priloga

IZVLEČEK

Zaradi sleditve direktivi, ki je prišla novembra 2005, čaka Slovenijo reorganizacija na področju invalidskega športa. Na skupščini Internacionalnega paraolimpijskega komiteja (IPC) so namreč zahtevali, da se mora šport invalidov preimenovati v Nacionalni paraolimpijski komitej oz. vključiti besedo »paraolimpijski« v ime zveze (Zveza za šport invalidov Slovenije).

V monografski diplomski nalogi smo poskušali predstaviti predvsem stanje na področju paraolimpijskega športa v določenih državah ter dobljene podatke uporabili kot pomoč pri oblikovanju predloga modela organizacije za Slovenijo.

V diplomskem delu smo najprej predstavili teoretski okvir in glavno terminologijo, ki je ključna pri obravnavanem problemu, ter se kasneje osredotočili na analizo podatkov, ki smo jih pridobili s pomočjo vprašalnika.

Na osnovi analiz stanja smo ugotovili, da lahko med najbolj razvite države glede športa invalidov uvrstimo skandinavske države (Finska, Švedska, Danska). Pri njih ima šport invalidov pomembno družbeno vlogo. Vse te države imajo zelo lepo urejeno zakonodajo ter enakopravnost med invalidi in neinvalidi. Iz vseh evropskih držav izstopa še Španija, ki ima največ predstavnikov v Internacionalnem paraolimpijskem komiteju. Analiza je pokazala, da Slovenija z razvitostjo paraolimpijskega gibanja zaostaja za večino članic Evropske unije.

Key-words: paralympic sport, sports for disabled, organization, Adapted Physical Activity

TITLE OF THE DIPLOMA

ORAGANIZATION MODEL OF THE SPORTS FOR DISABLED IN SLOVENIA

Primož Mesarec

University of Ljubljana, Faculty of sport

Special Physical Education, Adapted Physical Education

73 pages, 3 pictures, 28 references, 1 enclosure

ABSTRACT

Upon following the directive of November 2005, Slovenia is faced with reorganization on the field of sports for the disabled. At the general meeting of the International Paralympic Committee (IPC) a claim was made regarding renaming of "sports for the disabled" to "National Paralympic Comitee", or to incorporate the word "paralympic" into the name of the federation (*Sports Federation of the Disabled of Slovenia*).

The purpose of this monographic diploma paper is to introduce the situation on the field of Paralympic sport in certain countries and to use the data obtained there from to help formulate the proposed model of organization for Slovenia.

The first part of the diploma consists of a theoretical framework and basic terminology which is of key importance for the issue in question, followed by data analysis obtained from questionnaires.

Based on the analyses of the situation, we determined that the most developed countries on the field of sports for disabled are the Scandinavian countries (namely Finland, Sweden, and Denmark). In those countries, the sports for disabled play an important social role. The countries in question have a very sound legislation and put great emphasis on equality between disabled and non-disabled persons. Among European countries, a country worth mentioning is Spain who has the highest number of representatives in the International Paralympic Comitee. Analysis has shown that the development of Slovenia's Paralympic movement lags behind the majority of the Member States of the European Union.

1. KAZALO

1. KAZALO	5
2. UVOD	7
3. PREDMET, PROBLEM IN NAMEN DELA	10
4. CILJI	12
5. METODE DE LA	12
6. RAZPRAVA	13
6.1 OSEBE S PRILAGOJENO ŠPORTNO DEJAVNOSTJO	13
6.1.1 <i>DEFINIRANJE TELESNE PRIZADETOSTI</i>	13
6.1.2 <i>TERMINOLOGIJA</i>	14
6.1.3 <i>VRSTE INVALIDNOSTI IN KLASIFIKACIJSKI SISTEM</i>	14
6.2 ŠPORT INVALIDOV V SVETU	22
6.2.1 <i>KRATEK ZGODOVINSKI PREGLED RAZVOJA ŠPORTA TELESNO PRIZADETIH IN GIBANJE ŠPORTA INVALIDOV PO SVETU</i>	22
6.2.2 <i>ZGODOVINA ORGANIZIRANEGA ŠPORTA INVALIDOV</i>	24
6.3 MEDNARODNI PARAOLIMPIJSKI KOMITE (MPK)	26
6.3.1 <i>OPIS MEDNARODNEGA PARAOLIMPIJSKEGA KOMITEJA</i>	26
6.3.2 <i>VIZIJA MEDNARODNEGA PARAOLIMPIJSKEGA KOMITEJA</i>	26
6.3.3 <i>POS LANSTVO MEDNARODNEGA PARAOLIMPIJSKEGA KOMITEJA</i> 27	
6.3.4 <i>PARAOLIMPIJSKI SIMBOL</i>	28
6.3.5 <i>PARAOLIMPIJSKO GESLO</i>	28
6.4 ŠPORT INVALIDOV V SLOVENIJI	29
6.4.1 <i>ZGODOVINA ORGANIZIRANEGA ŠPORTA INVALIDOV PRI NAS</i>	29
6.4.2 <i>PREDSTAVITEV ZVEZE ZA ŠPORT INVALIDOV SLOVENIJE</i>	30
6.5 ANALIZA VPRAŠALNIKOV - OPIS NACIONALNIH PARAOLIMPIJSKIH KOMITEJEV V POSAMEZNIH DRŽAVAH	33
6.5.1 <i>NEMČIJA</i>	34
6.5.2 <i>FINSKA</i>	36
6.5.3 <i>BELGIJA</i>	38
6.5.4 <i>NIZOZEMSKA</i>	40
6.5.5 <i>ŠVICA</i>	42
6.5.6 <i>ŠPANIJA</i>	44
6.5.7 <i>AVSTRIJA</i>	46
6.5.8 <i>SRBIJA</i>	47
6.5.9 <i>BOSNA IN HERCEGOVINA</i>	49
6.5.10 <i>GRČIJA</i>	50
6.5.11 <i>ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE</i>	51
6.5.12 <i>KITAJSKA</i>	53

6.5.13 SLOVENIJA.....	55
7. PREDLOG <i>MODELA ORGANIZACIJE ŠPORTOV INVALIDOV V SLOVENIJI</i>	56
8. SKLEP.....	61
9. LITERATURA.....	64
10. PRILOGE	66

2. UVOD

»V življenju je drugačnost bodisi prednost bodisi težava, odvisno od tega, kako gledamo nanjo.« (Vute, 1999, str. 9)

Ljudje še vedno povezujejo besedo šport z aktivnostjo zdrave, močne in fizično »popolne« osebe. Le malokdo ob besedi šport pomisli na človeka z okvaro vida, poškodbo hrbtenice ali kakšno drugo poškodbo. Vendar pa se moramo zavedati, da se v današnjem času tudi ljudje z različnimi telesnimi poškodbami lahko udeležujejo pri večini športov, saj lahko kljub različni izvedbi ohranjajo osnovno zamisel igre ter dosegajo vrhunske rezultate. Vendar pa pri telesni aktivnosti ne gre le za dobre rezultate, temveč, kot je zapisal Vute: »zadovoljstvo in veselje pri športni vadbi naj ostaneta med pomembnimi merili naših prizadevanj«.

Že L. Guttmann je ugotovil, da je športna aktivnost zelo primerna za spodbujanje aktivnosti duha, samozavesti, tekmovalnega duha, odločnosti, torej lastnosti, ki jih telesno prizadeta oseba še kako lahko izgubi in katerih nobena druga metoda rehabilitacije ne more tako uspešno povrniti.

V slovenskem nacionalnem programu je invalidski šport opredeljen tako: »Športna dejavnost invalidov je namenjena predvsem ohranjanju gibalnih sposobnosti, zdravju, revitalizaciji, resocializaciji, razvedrilu in tekmovanju invalidov, ki se prostovoljno ukvarjajo s športom«. Izraz prilagojena športna dejavnost (ki pri nas ni prevladujoč izraz), izhaja iz anglosaksonske besedne zveze Adapted Physical Activity, za katero je bil po svetu dosežen dogovor, da najbolje označuje dogajanje pri specifičnih gibalnih in športnih dejavnosti ljudi s posebnimi potrebami.

Svet Evrope je sprejel pomemben dokument No.R (86) 18 in ga poslal svojim članicam, tudi Sloveniji. V njem so opisani standardi in prizadevanja glede športne dejavnosti ljudi s posebnimi potrebami.

Povzetek prvega dela dokumenta (Vute, 1999):

- prizadevati si, da se bodo s športom za ljudi s posebnimi potrebami (telesna, duševna, senzorna, organska, psihosomatska prizadetost) seznanile vse zainteresirane in pomembne javne in zasebne ustanove, z vzgojno-izobraževalnimi vred;
- ustvariti primerne možnosti za vključevanje ljudi s posebnimi potrebami v različne oblike športa. Naloga: oblikovati odnos do ljudi s posebnimi potrebami;
- omogočiti neoviran dostop do športnih objektov. Naloga: ustrezno projektiranje športnih objektov;

- vzpodbujati sodelovanje različnih strok pri športu za ljudi s posebnimi potrebami. Naloga: vključitev zdravstva, socialnih dejavnosti, šolstva;
- ustanoviti, če je treba, usklajevalno delovno telo za razvoj športa za ljudi s posebnimi potrebami;
- vzpodbuditi sponzoriranje, namenjeno športnemu udejstvovanju ljudi s posebnimi potrebami;
- pomagati razvijati šport za ljudi s posebnimi potrebami kot sestavni del readaptacije;
- vzpodbujati znanstveno-raziskovalno delo o vplivih športa na vse skupine ljudi s posebnimi potrebami;
- omogočati prilagojeno športno vzgojo v vrtcih in šolah za vse otroke s posebnimi potrebami;
- pomagati pri ustvarjanju možnosti, da si bodo tudi prizadeti lahko pridobili poklicno izobrazbo za delo v športu;
- vzpodbujati izobraževanje vaditeljev za delo v športu za ljudi s posebnimi potrebami;
- omogočiti, da se v splošni politiki o športu upoštevajo interesi in mišljenje prizadetih;
- v okviru pooblastil poskrbeti, da se navedena priporočila upoštevajo tudi na regionalni in lokalni ravni.

V povzetku drugega dela dokumenta pa lahko preberemo (Vute, 1999):

- sodelovati pri razvijanju vseh ravni športa za ljudi s posebnimi potrebami, posebno športne rekreacije;
- poiskati možnosti za vključevanje ljudi s posebnimi potrebami v lokalne športne klube in športne organizacije;
- vzpodbujati ljudi s posebnimi potrebami, da dejavno sodelujejo pri oblikovanju politike o športu za vse;
- obravnavati splošno problematiko športa v sodelovanju s prizadetimi;
- priznavati in upoštevati možnost vključevanja ljudi s posebnimi potrebami v vrhunski šport;
- nadaljevati prizadevanja s sodelovanjem pristojnih mednarodnih organizacij po usklajevanju in poenostavljanju, po potrebi pa tudi po zmanjševanju tekmovalnih skupin v vrhunskem športu prizadetih;
- preprečevati telesno, duševno in finančno zlorabo športnikov;
- pospešiti prizadevanje, da prizadeti športniki sodelujejo na tekmovanjih skupaj z neprizadetimi, upoštevajoč fair-play;
- okrepiti sodelovanje in povezovanje tistih nacionalnih in mednarodnih športnih organizacij, ki vključujejo športno dejavnost ljudi s posebnimi potrebami;
- prizadevati si za čim boljšo obveščenost javnosti o športni dejavnosti ljudi s posebnimi potrebami.

Zgoraj navedeni dokument kaže smernice, kaj vse je še potrebno postoriti na področju športne dejavnosti ljudi s posebnimi potrebami. Nekatere točke iz dokumenta je večina držav že uresničila, vendar pa vseeno vse čaka na tem področju še veliko dela. Tudi v Sloveniji si prizadevajo storiti čim več na tem področju in športno dejavnost ljudi s posebnimi potrebami postaviti na primeren nivo.

3. PREDMET, PROBLEM IN NAMEN DELA

Leta 1955 je bila ustanovljena Športna zveza invalidov Slovenije, ki nastane zaradi dogovora med Zvezo vojaških invalidov in Zvezo športov Slovenije. Do začetka devetdesetih let prejšnjega stoletja gre skozi veliko faz razvoja. V začetku je prevladoval šport izključno rekreativnega značaja, kasneje začne prevladovati tekmovalni šport, še kasneje pa vrhunski šport.

V devetdesetih letih prejšnjega stoletja se 10 nacionalnih invalidskih organizacij odloči, da ustanovijo novo Zvezo za šport invalidov Slovenije (ZŠIS). Tako je lahko iz Zveze invalidskih športnih društev postala Zveza nacionalnih invalidskih društev (Zveza za šport invalidov Slovenije, 2007).

Sedanje članice ZŠIS (Zveza za šport invalidov Slovenije) so naslednje nacionalne invalidske organizacije (Zveza za šport invalidov Slovenije, 2007):

ZVEZA DRUŠTEV SLEPIH IN SLABOVIDNIH SLOVENIJE
ZVEZA DRUŠTEV GLUHIH IN NAGLUŠNIH SLOVENIJE
ZVEZA PARAPLEGIKOV SLOVENIJE
ZVEZA DELOVNIH INVALIDOV SLOVENIJE
SONČEK - ZVEZA DRUŠTEV ZA CEREBRALNO PARALIZO SLOVENIJE
SOŽITJE - ZVEZA DRUŠTEV ZA POMOČ LJUDEM Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM
RAZVOJU SLOVENIJE (ZVEZA SOŽITJE)
DRUŠTVO DISTROFIKOV SLOVENIJE
ZDRUŽENJE MULTIPLE SKLEROZE SLOVENIJE
ZVEZA DRUŠTEV CIV SLOVENIJE
DRUŠTVO ŠTUDENTOV INVALIDOV SLOVENIJE
ZVEZA DRUŠTEV VOJNIH INVALIDOV
ZVEZA INVALIDSKIH DRUŠTEV ILCO SLOVENIJE
DRUŠTVO LARINGEKTOMIRANIH SLOVENIJE
DRUŠTVO REVMATIKOV SLOVENIJE
DRUŠTVO PARALITIKOV SLOVENIJE

Zaradi sleditve direktivi, ki je prišla novembra 2005, pa čaka Slovenijo reorganizacija na področju športa invalidov. Na skupščini Internacionalnega paraolimpijskega komiteja (IPC) so namreč zahtevali, da se mora šport invalidov preimenovati v Nacionalni paraolimpijski komite oziroma vključiti besedo »paraolimpijski« v ime zveze (Zveza za šport invalidov Slovenije), (B. Mihorko, osebna komunikacija 20. 10. 2006).

V diplomski nalogi, katere predmet je model organizacije športov invalidov na primeru v Sloveniji, smo poskušali predstaviti predvsem stanje na področju paraolimpijskega športa v določenih državah, ter dobljene podatke uporabili kot pomoč pri oblikovanju predloga modela organizacije za Slovenijo.

V diplomskem delu smo najprej predstavili teoretski okvir in glavno terminologijo, ki je ključna pri obravnavanem problemu, ter se kasneje osredotočili na analizo podatkov, ki smo jih pridobili s pomočjo vprašalnika. S pomočjo vprašalnika smo pridobili podatke o organizaciji, delovanju, funkciji in mestu nacionalnega paraolimpijskega komiteja v posameznih državah. Dobljeni podatki so nam služili kot pomoč pri oblikovanju predloga za reorganizacijo športa invalidov pri nas.

Če povzamem, je glavni namen diplomskega dela sestaviti predlog modela organizacije športov invalidov na primeru v Sloveniji.

4. CILJI

Cilji diplomskega dela so:

- definiranje telesne prizadetosti;
- predstavitev zgodovine razvoja športa telesno prizadetih in mednarodnega paraolimpijskega komiteja (razvoj, organiziranost);
- predstavitev Zveze za šport invalidov Slovenije in njenega delovanja (zgodovina in trenutno stanje);
- predstavitev stanja invalidskega športa v različnih državah (ugotovitve podobnosti in glavnih razlik pri urejanju paraolimpijskega športa v teh državah);
- predlog organizacije športov invalidov s poudarkom na športih, vključenih v Zvezo za šport invalidov Slovenije.

5. METODE DE LA

Pri pisanju diplomskega dela sem si pomagal z:

- dosegljivo dokumentacijo;
- ustrezno strokovno dokumentacijo;
- vprašalnikom;
- lastnimi izkušnjami;
- formalnimi in neformalnimi pogovori s sekretarjem Zveze za šport invalidov Slovenije, z vodjem paraolimpijskih odprav in z podpredsednikom Zveze za šport invalidov Slovenije.

6. RAZPRAVA

6.1 OSEBE S PRILAGOJENO ŠPORTNO DEJAVNOSTJO

6.1.1 DEFINIRANJE TELESNE PRIZADETOSTI

a) OKVARE

Definicija M. R. Burya (1979, Vute 1989) pravi, da je okvara vsaka izguba psihološke, fiziološke ali anatomske strukture ali funkcije. Okvare so lahko prisotne od rojstva ali so pridobljene, lahko so stalne ali začasne. Prizadenejo lahko senzorni sistem, motorične aktivnosti, lokomocijo in temeljijo na psihološki ali medicinski osnovi.

b) PRIZADETOST

Po D. Thomasu (1982) prizadetost opozarja na vpliv okvare, na sposobnost za aktivnosti, ki so splošno priznane za osnovne elemente vsakdanjega življenja, kot so hoja, prehranjevanje, pogovor,... Prizadetost nastopi takrat, ko okvara povzroči oviro pri vsakdanjih opravilih.

Zelo je uveljavljen sistem za prizadetost M. Agerholma (1973), kateri predstavlja osnovo pri označevanju in statistični uporabi določevanja prizadetosti. Narejen je bil z namenom izboljšati kvaliteto statističnih podatkov v ZDA.

Glavna področja in bistvene značilnosti prizadetosti:

1. LOKOMOTORNA PRIZADETOST (mobilnost, drža, manipulacija);
2. PRIZADETOST PREBAVNIH ORGANOV (izločanje, zaužitje hrane);
3. PRIZADETOST VIDA (izguba vida, slabovidnost, perceptivna motenost);
4. KOMUNIKATIVNA PRIZADETOST (sprejemanje, izražanje);
5. INTELEKTUALNA PRIZADETOST (retardacija, memorija, okvara);
6. EMOCIONALNA PRIZADETOST (psihoze, vedenjske motnje, nagnjenje k drogam);
7. NEOPAZNA PRIZADETOST (metabolične motnje, epilepsija);
8. VIDNA PRIZADETOST (kožna obolenja, brazgotine).

c) INVALIDNOST

Po definiciji Svetovne zdravstvene organizacije je zdravje stanje popolnega telesnega, duševnega in socialnega blagostanja, in ne le stanje, ko človek ni bolan ali šibak. Vendar se človeku velikokrat dogajajo spremembe, zaradi katerih so določene funkcije motene. Te spremembe lahko z zdravljenjem ozdravimo. Bolezen pa lahko ostane tudi kronična ali pa povzroči smrt. Kadar se bolezen ali poškodba

konča s posledico, ki omejuje ali preprečuje dejavnosti v osebnotnem, kulturnem, socialnem in ekonomskem smislu, govorimo o invalidnosti (Vute, 1989).

6.1.2 TERMINOLOGIJA

Na telesno prizadetost lahko in moramo gledati iz različnih zornih kotov. Ne smemo je obravnavati samo iz medicinskega vidika, temveč tudi iz socialnega, sociološkega, psihološkega, ekonomskega, pravnega, pedagoškega in drugih vidikov.

Prizadetost ni le značilnost posameznika, ampak se izraža tudi kot rezultat odnosa med telesno prizadetimi in ostalimi v družbi.

Izrazi, ki jih pri obravnavi telesno prizadetih srečujemo, so: okvara, prizadetost in invalidnost (Vute, 1989).

Na Slovenskem so pri obravnavi športne dejavnosti ljudi s posebnimi potrebami največkrat v rabi izrazi, kot so: invalidski šport in rekreacija invalidov, šport za prizadete, specialna olimpijada, prilagojena športna dejavnost, tudi motopedagogika. Z omenjenimi izrazi se poskuša opredeliti raznovrstno zapleteno in zahtevno dogajanje v športnem udejstvovanju, vezanem na prizadetost različnih vrst in stopenj.

Prilagojena športna dejavnost, ki pri nas ni prevladujoč izraz, izhaja iz anglosaksonske besedne zveze Adapted Physical Activity, za katero je bil po svetu dosežen dogovor, da najbolje označuje dogajanje pri specifičnih gibalnih in športnih dejavnosti ljudi s posebnimi potrebami (Vute, 1999).

6.1.3 VRSTE INVALIDNOSTI IN KLASIFIKACIJSKI SISTEM

Poznamo več kriterijev za razdelitev invalidnosti:

1. po medicinskih strokah:

- ortopedski invalid;
- nevrološki invalid, itd...

2. funkcionalna ali anatomska razdelitev:

- človek ima organ, ampak v funkciji ni zadosten;
- človek organa nima.

3. prirojena ali pridobljena invalidnost:
 - prirojeno delimo na dedno ali nededno;
 - pridobljeno pa pridobi v toku življenja.
4. po času nastanka:
 - invalidnosti, ki so nastale v miru;
 - invalidnosti, ki so nastale v vojni.
5. invalidnosti, ki so dobljene:
 - pri delu;
 - v prometu;
 - v športu in prostem času.

Premik iz okvare do prizadetosti oziroma invalidnosti je pot, ki jo pokrivajo simptomi socialnih pravil. To je prav tako premik od objektivnosti k subjektivnosti (Hadalín, 1982).

Klasifikacijski sistem

Mednarodna zdravstvena organizacija opredeljuje mobilnost kot sposobnost posameznika, da se učinkovito giblje v svoji okolici. Ravno omejena mobilnost pa je eden glavnih problemov telesno prizadetih pri vključevanju v okolje in športno dejavnost.

Prizadete lahko glede na mobilnost razdelimo v različne skupine. Te skupine so:

0 – popolna mobilnost;

1 – sprejemljive omejitve mobilnosti (pri bronhitisu, astmi, lažjih oblikah revme in artritisa);

2 – okvare mobilnosti (ni ovir za gibanje v okolici, zahteva pa več časa, posameznik se lahko poslužuje vseh oblik javnega transporta v različnih pogojih);

3 – zmanjšana mobilnost (zmanjšana je sposobnost gibanja v okolici, posameznik ne more uporabljati vseh oblik prevoza v različnih pogojih, težave se pojavljajo pri prihajanju in odhajanju z dela);

4 – omejitve gibanja v soseščini (se nanašajo na nesposobnost neposrednega vključevanja v življenje v soseski, kjer posameznik živi);

5 – bivalne omejitve (posameznik ima težave pri obvladovanju stanovanjskega prostora);

6 – omejitev na bivanje v sobi (prizadeti je prisiljen svoje gibanje omejiti zaradi pogoste potrebe po počitku na majhen prostor);

7 – omejitev na invalidski voziček (premikanje v prostoru je v glavnem odvisno od invalidskega vozička, posameznik potrebuje pomoč pri menjavi položajev);

8 – popolna omejitev mobilnosti (posameznik je priklenjen na posteljo, odvisen je od drugih);

9 – ni specificirano.

J. W. Mc Daniel (1976, Vute 1989) pravi, da lahko telesna prizadetost povzroča motnje v socialnem udejstvovanju, pri rekreaciji in medsebojnih odnosih, še posebej takrat, ko bolj močno prizadene sposobnost komuniciranja in mobilnosti. Omejena mobilnost lahko povzroči tudi halucinacije in spremembe v obnašanju ter psihofiziološke stresne reakcije. Tudi dolgočasje, ki pogosto spremlja telesno prizadete, ni rezultat le kognitivnega prikrajšanja, ampak je tudi rezultat senzorne in socialne izolacije ter omejene mobilnosti.

Gibanje v prostoru telesno prizadetemu otroku prinaša priložnost interakcije s svetom okoli njega. Na tak način otrok spoznava ljudi, objekte, razvija muskulaturo, spoznava, kako deluje njegovo telo in ugotavlja, kje so njegove omejitve.

V dobi adolescence se pri telesno prizadeti mladini pojavi še dodatna težava, saj jim omejena mobilnost ovira naravno tendenco - prekiniti otroško navezanost na družino in postati samostojen.

Potreba po gibanju se lahko pri telesno prizadetih zadovolji z ortopedskimi pripomočki, kot so opornice, palice, vozički. V določenih primerih jim je gibanje omogočeno že s sprehajalno palico ali opornico, v težjih primerih pa je nujna uporaba invalidskega vozička, ki ga telesno prizadeta oseba lahko poganja sama ali pa uporablja voziček z električnim pogonom (v primerih, ko so mišice zgornjih okončin tako prizadete, da vozička ne more poganjati sam), ali mu pri poganjanju pomaga nekdo drug. Nekaterim je voziček glavni pripomoček za mobilnost, vendar je potrebno paziti, da ne postane zamenjava za prizadevanje naučiti se in delati stvari samostojno.

Nekateri avtorji (N. Rayder, T. Taylor in J. Askev) so ugotovili, da osnovnošolski učenci sprejemajo zmotna mnenja o telesno prizadetih vrstnikih in pripomočkih, ki jih uporabljajo (npr. sklepajo, da so ljudje vezani na voziček, bolni, le-ti pa običajno živijo v bolnišnicah). V predstavah otrok, pa tudi odraslih, so ortopedski pripomočki (hodulje, opornice, vozički) povezani z bolnico, boleznijo, poškodbo, žalostjo, usmiljenostjo, zato se je treba truditi prikazati te ortopedske pripomočke tudi zunaj okvira medicinskega sveta kot pripomočke, potrebne telesno prizadetim v vsakdanjem življenju, saj pomagajo premagovati omejitve in so nepogrešljivi pri uresničevanju potreb telesno prizadetih.

Pri športnih dejavnostih imajo telesno prizadeti določene omejitve, ki ovirajo aktivnosti, kot so: tekanje, plezanje, metanje, samostojna hoja, hitrost in koordinacija. Te lahko zmanjšamo in omilimo s takim izborom aktivnosti, ki bodo omogočale telesno prizadetemu zadostiti univerzalno potrebo po gibanju.

Eno od posebnosti športnega udejstvovanja telesno prizadetih predstavlja klasifikacijski sistem, kateri je namenjen predvsem tekmovalni dejavnosti in bi naj zagotovil podobne tekmovalne pogoje različno sposobnim posameznikom oziroma skupinam.

V nadaljevanju bomo predstavili klasifikacijski sistem za nekatere najznačilnejše skupine telesno prizadetih.

- Amputirani so razdeljeni v devet kategorij. Posamezne skupine sestavljajo amputirani z naslednjimi stopnjami prizadetosti:

skupina A1:

- dvojna podkolenska amputacija;
- dvojna amputacija stopal;
- enojna podkolenska amputacija in amputacija celega stopala;
- enojna nadkolenska amputacija in enojna podkolenska amputacija.

skupina A2:

- enojna podkolenska amputacija;
- enojna podkolenska amputacija in amputacija sprednjega dela stopala;
- amputacija sprednjega dela stopala in amputacija celega stopala.

skupina A3:

- dvojna nadkolenska amputacija.

skupina A4:

- enojna nadkolenska amputacija;
- enojna nadkolenska amputacija in amputacija celega stopala;
- enojna nadkolenska amputacija in amputacija sprednjega dela stopala.

skupina A5:

- dvojna podkomolčna amputacija;
- podkomolčna in nadkomolčna amputacija.

skupina A6:

- enojna podkomolčna amputacija;
- enojna podkomolčna amputacija in amputacija sprednjega celega stopala.

skupina A7:

- dvojna nadkomolčna amputacija.

skupina A8:

- enojna nadkomolčna amputacija;
- enojna nadkomolčna amputacija in amputacija sprednjega dela stopala;
- enojna nadkomolčna amputacija in amputacija celega stopala.

skupina A9:

- podkolenska in podkomolčna amputacija;
- podkolenska in nadkomolčna amputacija;
- nadkolenska in podkomolčna amputacija;
- nadkolenska in nadkomolčna amputacija.

• Kongenitalne amputacije se ocenjujejo po enakem klasifikacijskem vzorcu kot smo ga navedli že v primeru zgoraj. Ta kvalifikacijski sistem upoštevamo pri oblikah športa, kjer sodelujejo amputirani športniki. Izjema je dvigovanje uteži, kjer pa so kategorije določene po telesni teži nastopajočega, s tem da dodamo 1/18 telesne teže za vsako podkolensko amputacijo in 1/6 telesne teže za vsako kolčno disartikulacijo (amputacijo). Kategorije za dviganje uteži so:

- do 52 kg – mušja;
- do 56 kg – bantam;

- do 60 kg – peresna;
- do 67,5 kg – lahka;
- do 75 kg – srednja;
- do 82,5 kg – lahka težka;
- do 90 kg – srednje težka;
- do 100 kg – težka.

- Pri spinalno prizadetih je razdelitev v posamezne skupine zasnovana po naslednjih kriterijih:

- Poškodbe vratnega (cervikalnega) dela hrbtenice od četrtega (C4) do osmega (C8) vratnega segmenta so osnova za oblikovanje skupine:

- skupina 1A: zgornje vratne poškodbe, kjer troglava iztegovalka roke (m. triceps brachii) ne deluje proti upor;

- skupina 1B: spodnje vratne poškodbe, pri katerih troglava iztegovalka roke dobro deluje, prav tako upogibalke in iztegovalka zapestja, upogibalke in iztegovalka prstov pa ne;

- skupina 1C: spodnje vratne poškodbe, kjer troglava iztegovalka roke normalno in dobro deluje, prav tako tudi upogibalke in iztegovalka prstov, medprstno mišičje pa ne deluje.

- Poškodovani v prsnem (torakalnem), ledvenem (lumbalnem) in križnem (sakralnem) delu so na športnih tekmovanjih razdeljeni v naslednje skupine:

- skupina II: poškodovani so deli hrbtenjače pod prvim prsnim segmentom (T1) do vključno petega (T5); onemogočeno je primerno ravnotežje pri sedenju;

- skupina III: poškodba je pod petim prsnim segmentom (T5) do vključno desetega (T10); tako poškodovani lahko normalno sedijo z ohranjenim ravnotežjem pri sedenju, ne glede na slabe spodnje trebušne mišice;

- skupina IV: v tej skupini so telesno prizadeti s poškodbami pod desetim prsnim segmentom (T10) do vključno tretjega ledvenega dela (L3); štiriglava iztegovalka goleni (m. quadriceps) ne deluje;

- skupina V: v to skupino so uvrščeni posamezniki s poškodbo pod tretjim ledvenim (L3) do vključno drugega križnega segmenta (S2), štiriglava iztegovalka goleni dobro deluje;

- skupina VI: sem spadajo tisti s poškodovanim prvim križnim (S1) in drugim križnim (S2) segmentom hrbtenjače.

- Posamezniki s cerebralno paralizo pa so razdeljeni v osem skupin, od katerih so v prvih štirih tisti, ki so vezani na voziček.

Skupina 1: Kvadriplegik (običajno uporablja električni voziček), funkcionalni profil:

- zmerna do močna spastičnost vseh štirih okončin;
- slaba funkcionalna moč in težka kontrola rok in trupa, uporaba električnega vozička ali pomoč druge osebe za dnevna opravila;
- ne more premikati vozička z rokami ali nogami.

Skupina 2: Kvadriplegik (običajno premika voziček z nogami), funkcionalni profil:

- zmerna do močna spastičnost vseh štirih okončin;
- slaba funkcionalna moč in težavna kontrola rok in trupa;
- za premikanje vozička uporablja noge;
- stalno vezan na voziček.

Skupina 3: Kvadriplegik (blažja oblika) ali triplegik (lahko počasi premika voziček z eno ali obema rokama), funkcionalni profil:

- zmerna spastičnost v štirih ali treh okončinah;
- slaba funkcionalna moč in zmerna kontrola rok in trupa;
- voziček uporablja za vse dnevne aktivnosti.

Skupina 4: Diplegik (uporablja voziček za dnevne aktivnosti in športne aktivnosti), funkcionalni profil:

- nogi sta zmerno do močno spastični;
- lahko hodi kratke razdalje z ortopedskimi pripomočki, za dnevne aktivnosti mora uporabljati voziček;
- športne aktivnosti mora izvajati z uporabo vozička;
- dobra funkcionalna moč in minimalni problemi pri kontroli rok in trupa;
- pri športnih aktivnostih premika voziček z rokama.

Skupina 5: Diplegik ali težji hemiplegik (uporablja, ali pa tudi ne, pripomočke za hojo, opornice, hodulje), funkcionalni profil:

- zmerna do močna spastičnost nog, kar povzroča težave pri hoji;
- ena stran telesa je zmerno do močno spastična, kar povzroča težave pri hoji;

- ima dobro funkcionalno moč in minimalne probleme pri kontroli zgornjih ekstremitet ali na eni strani telesa (roka ali roki, lahko ima pretirane reflekse);
- lahko hodi brez ali s pripomočki, za nekatere dnevne aktivnosti včasih rabi voziček;
- športne aktivnosti izvaja (atletske panoge) na nogah z ali brez pripomočkov.

Skupina 6: Kvadriplegik atetot, funkcionalni profil:

- zmerni do težki problemi kontrole vseh štirih ekstremitet in trupa;
- hodi brez pripomočkov pri dnevnih aktivnostih;
- za tekmovanja v atletiki ne uporablja pripomočkov;
- za ostale športne aktivnosti lahko uporablja pripomočke za stabilnost.

Skupina 7: Zmeren do minimalen hemiplegik ali zmeren do minimalen kvadriplegik, funkcionalni profil:

- zmerna do minimalna spastičnost na eni strani telesa ali zmerna do minimalna spastičnost na vseh štirih ekstremitetah;
- hodi brez pripomočkov, toda spastičnost spodnjih ekstremitet lahko povzroča šepanje;
- navadno dobra funkcionalna sposobnost na neprizadeti strani telesa, če je hemiplegik;
- tek povečuje spastičnost, v spastičnih udih povzroča asimetrično akcijo - šepanje;
- ne smemo uporabljati pripomočkov za stabilnost pri atletiki.

Skupina 8: Minimalna prizadetost, funkcionalni profil:

- lahko vključuje minimalno hemiplegijo brez šepanja pri teku (simetrična akcija) ali pa je monoplegik z minimalno prizadeto eno roko ali nogo;
- lahko teče in skače brez omejitev;
- ima lahko minimalno izgubo popolne funkcije zaradi neskladnosti;
- če je nenormalnost ekstremitet zaznavna le na osnovi detajlnega nevrološkega testa in če ni prizadete funkcije - ta nima pravice nastopa na mednarodnih tekmovanjih, ki jih organizira CP-ISRA.

Na koncu je potrebno poudariti še, da klasifikacijski sistem ni stalen in se z razvojem športnih dejavnosti telesno prizadetih lahko dopolnjuje, razvija in spreminja (Vute, 1989).

6.2 ŠPORT INVALIDOV V SVETU

6.2.1 KRATEK ZGODOVINSKI PREGLED RAZVOJA ŠPORTA TELESNO PRIZADETIH IN GIBANJE ŠPORTA INVALIDOV PO SVETU

Z zgodovinskim orisom bi rad podal sliko o telesno prizadetih v različnih obdobjih človeštva, o zgodnjih vrstah terapije in telesnih aktivnosti ter njenem nadaljnjem razvoju.

Telesne prizadetosti so stare kot življenje samo. Nekateri najzgodnejši viri dokazujejo, da so se ohranjali najbolj prilagojeni organizmi. Tisti, ki niso bili sposobni samozaščite in samoobrambe, so propadli.

Primitivni narodi so si telesno prizadetost razlagali s pomočjo nadnaravnih sil, ki se jim ni mogoče upirati in zoperstavljati. Zato so bolne in prizadete izganjali iz svojih sredin in uničevali.

Obstajala so tudi druga plemena, ki so imela drugačen odnos do telesno prizadetih. Vzhodno afriško pleme Chaaga, zahodno afriško pleme Dahomea ter plemeni Palaungi in Semangos so šteli prizadetost kot znak božanstva, kar je pomenilo privilegiran položaj prizadetega posameznika.

V prvotni družbi je bila telesna aktivnost nuja, ki je prisilila ljudi, da so se izurili v nekaterih telesnih aktivnosti, kot so: plezanja, skoki, borilne veščine, hitri in vzdržljivostni teki. Ti začetki pokrivajo dolga zgodovinska obdobja in so dali osnovno za kasnejši napredek in razvoj.

Nekatere arheološke najdbe nam tudi kažejo, da so vroče vrelce in mineralne vode že tisočletja uporabljali v posebne zdravstvene namene. Zdravljenje je predstavljajo zmes fizikalnih postopkov in verskih ritualov. Odločilno vlogo pri tem zdravljenju sta imela vrač za telesne bolezni in svečenik za bolezni »duše«.

Iznajdba pisave je olajšala in omogočila ohranjanje izkušenj in spoznanj.

Kitajci imajo najstarejšo tradicijo na področju medicine in telesne kulture. Gojili so vrsto športov, predvsem zaradi potreb vojskovanja. Na kitajskih tleh so odkrili prve zapise o tako imenovanih CONG FOU terapevtskih vajah, v katerih je bila pozornost usmerjena v telesne drže in vaje dihanja, pripisovali pa so jim tudi zdravilno moč. Vse te dejavnosti so vodili svečeniki.

Znanstvena dediščina zahodne kulture in zdravstva izvira iz antične Grčije. Znatno je tudi vpliv na telesno kulturo. Posebna pozornost je veljala razvijanju in krepitvi moči vojakov, zbranih v posebnih centrih, imenovanih Gymnasia, kjer študirajo vpliv vaj na človeško telo in spoznavajo vrednost krepitve slabih mišic. Filozof in zdravnik Hipokrat se je prvi uprl nauku, da sta bolezen in telesna prizadetost bolezen, naložena od bogov.

Zdravnik Galen, ki je deloval v Rimu, je nadaljeval medicinsko misel svojih prednikov. Razlikoval je med somatskimi in funkcionalnimi obolenji. Telesne aktivnosti nadzorujejo trenerji - pedotribi.

Z zatonom rimskega imperija ter prihodom krščanstva in cerkve na oblast, so mnoga prejšnja spoznanja, tudi Hipokratovo, utonila v pozabo. Duhovniki so prevzeli skrb za »dušo« in telo. Temu obdobju gre pripisati izredno kruto ravnanje s prizadetimi vseh vrst, še posebej pa z umsko prizadetimi (Vute, 1989).

V obdobju renesanse prizadeti nastopajo kot dvorni norci. Večja kot je bila nakaza, večja je bila slava. Kasneje se v tem obdobju pojavi medicinska gimnastika, kjer zdravniki pripisujejo vaje ločeno za bolnike oziroma rekonvalescente.

V 18. stoletju so telesno prizadeti deležni kaj malo skrbi. Človek, ki mu je bil cilj kopičenje kapitala, je bil zelo oddaljen od razumevanja in sprejemanja prizadetih.

V 19. stoletju oživi pseudohumanizem. Ustanavljati začnejo institucije za prizadete: gluhe, umsko prizadete, telesno prizadete. Prizadete potisnejo v najnižje družbene plasti. V skrbi za zdravje se uveljavljajo terapevtske vaje, pojavijo se terapevtski »stroji« za vaje in masažo.

Beseda rehabilitacija se prvič uporabi kot strokovni izraz v knjigi z medicinskimi vajami, izdani leta 1864. Te specialne vaje so se imenovale ortopedska gimnastika za rehabilitacija (oživitev) oslabelih mišičnih skupin (Hočevar, 1993).

Po I. svetovni vojni se odnos do prizadetih v marsičem spremeni. Posledice ran, dobljenih v vojni, so bile častne. Zbledi tudi marsikateri predsodek. Raste interes za rehabilitacijo, za enakopravne možnosti tistih oseb, ki jih zaradi prizadetosti nimajo. Kot specializirani obliki dela v rehabilitaciji se pojavita fizioterapija in delovna terapija. Tudi športne aktivnosti so zastopane v tem procesu. V načrtovanje in delo s prizadetimi se aktivno vključujejo tudi telesno-kulturni delavci.

Po II. svetovni vojni postane to vključevanje vidnejše. Šport postane pomoč pri rehabilitaciji in njen sestavni del. Na pobudo prizadetih samih, predvsem vojnih invalidov, postane šport dejavnost, ki prerašča rehabilitacijske in terapevtske okvire,

in postaja življenjska potreba. Korenine športa telesno prizadetih nedvomno najdemo v rehabilitaciji in programih, ki so jih zasnovali zdravniki. Rehabilitacije invalidov brez športa invalidov ne bi bilo, velja pa tudi obratno (Vute, 1989).

6.2.2 ZGODOVINA ORGANIZIRANEGA ŠPORTA INVALIDOV

Prvi so z organiziranim športom pričeli gluhi invalidi, ki so leta 1888 ustanovili svoj športni klub v Berlinu. Leta 1918 so prvi, ki ustanovijo mednarodno športno združenje invalidov CISS (Comite International des Sports Silencieux). Začnejo tudi s prirejanjem svojih svetovnih športnih iger. Od leta 2001 naprej jih imenujemo Deaflympics.

Leta 1922 je bilo ustanovljeno Združenje britansko telesno prizadetih voznikov, ki so prirejali rallyje za svoje člane. Prav tako kot vozniki, tudi amputirani igralci golfa ustanovijo svojo društvo leta 1932.

Organiziran in strokovno voden šport med invalidi ima svoj pravi začetek po II. svetovni vojni. V ospredje pričnejo prihajati rehabilitacijski centri. V Kölnu, na visoki športni šoli, ustanovijo katedro za šport prizadetih na pobudo H. Lorenza in C. Diema.

Športe organizacije za telesno prizadete nastanejo v zgodnjem povojnem obdobju v Franciji, Finski, Belgiji, Jugoslaviji in na Nizozemskem. Sledijo jim Kanada, Čehoslovaška, Vzhodna Nemčija, Izrael, Japonska, Indonezija, Luksemburg, Norveška, Poljska, Španija, Švedska, Švica in drugi.

Angleški zdravnik, pionir invalidskega športa L. Guttman, je deloval v centru za rehabilitacijo angleških invalidov v Stoke Mandevillu. Njegova misel oziroma ideja: »ni važno, kateri del ali funkcija telesa je prizadeta, pomembno je razviti preostali del telesa in sposobnost«, je naletela na velik odziv invalidov v Veliki Britaniji. Postopno so se v dejavnost začeli vključevati tudi invalidi iz drugih držav.

Prvo mednarodno tekmovanje invalidov je bilo organizirano leta 1952 v Veliki Britaniji. Udeležili sta se ga le dve državi: Velika Britanija in Nizozemska. Na njem je sodelovalo 130 športnikov-invalidov s poškodbo hrbtenjače. To tekmovanje neuradno štejejo kot začetek mednarodnih prvenstev invalidov (Vute, 1989).

Kot uradni začetek mednarodnih prvenstev invalidov pa štejejo leto 1960, ko so bile olimpijske igre v Rimu. Takrat so invalidi prvič nastopili na istih tekmovališčih kot

olimpijci. Sprva so te igre imenovali »Svetovne igre«, kasneje so prevzele uradni naziv »Paraolimpijske igre oziroma Paralympic Games«.

Organizacije, ki usklajujejo mednarodno športno dejavnost prizadetih, so zraven že omenjene CISS, še:

ISMGF (International Stoke-Mandville Games Federation) - zastopnica za športno spinalno prizadete (ustanovljena leta 1964);

ISOD (International Sports Organization for Disabled) - zastopnica amputiranih in drugih lokomotornih prizadetih (ustanovljena leta 1964);

CP-ISRA (Cerebral Palsy International Sports and Recreation Association) - zastopnica obolelih za cerebrano paralizo (ustanovljena leta 1978);

IASMH (Internacional Association for sports and Meantally Handicapped) - razvila se je iz gibanja Special Olimpic Organization, kjer mentalno prizadeti tekmujejo že vrsto let;

IBSA (International Blind Sports Association) - združenje združenje slepih in slabovidnih športnikov;

IFSOD (International Federation of Sport Organization for the disabled) - ustanovljena iz zgoraj naštetih združenj, da povezuje dejavnosti in popularizacijo invalidskega športa v svetu.

Zaradi bolj nacionalne in regionalne reprezentivnosti so člani IFSOD leta 1989 ustanovili svoj demokratično organiziran inštitut IPC (Internation Paralympic Committe) oziroma Internacionalni paraolimpijski komite (Vute, 1999).

6.3 MEDNARODNI PARAOLIMPIJSKI KOMITE (MPK)

6.3.1 OPIS MEDNARODNEGA PARAOLIMPIJSKEGA KOMITEJA

Organizacija je bila ustanovljena 22. septembra 1989. Gre za neprofitno organizacijo, ustanovljeno in vodeno od 162 nacionalnih paraolimpijskih komitejev iz petih kontinentov in štirih specifičnih mednarodnih športnih zvez (CPISRA, IBSA, INAS, IWAS). Mednarodni paraolimpijski komite ima sedež v Bonnu, v Nemčiji.

Organizacija ima demokratično konstitucijo in strukturo, izvoljeno od predstavnikov organizacije. Mednarodni paraolimpijski komite je glavno globalno predsedujoče telo paraolimpijskega gibanja. Mednarodni paraolimpijski komite organizira poletne in zimske paraolimpijske igre in služi kot mednarodna zveza dvanajstim športom, za katere nadzoruje in koordinira svetovna in druga prvenstva. Mednarodni paraolimpijski komite se obvezuje, da bo paraolimpijskih atletom omogočal dosego športne vrhunskosti in razvoja športa za invalide na vseh ravneh (od začetka do vrhunškega športa). Cilji Mednarodnega paraolimpijskega komiteja so promocija paraolimpijskih vrednosti, in sicer; pogum, odločnost, inspiracijo in enakopravnost (About IPC, 2007).

6.3.2 VIZIJA MEDNARODNEGA PARAOLIMPIJSKEGA KOMITEJA

- *Vizija:* »Omogočanje invalidom športnikom, da dosežejo športno odličnost in s tem navdušijo svet.«

Vsaka beseda v viziji ima jasen namen in definira vse cilje MPC:

- *Omogočanje:* to je primarna vloga MPC kot organizacije. Zagotoviti takšne pogoje, da atletom omogočijo vključevanje v šport skozi samoodločanje.
- *Paraolimpijski športniki:* glavno osredotočenje MPC in glavna dejavnost organizacije. Cilj je razvoj vseh invalidov športnikov od začetnika do vrhunškega športnika (Vision and Mission, 2007).
- *Doseganje športne odličnosti:* cilj vsake športno usmerjene organizacije.
- *Navdušenje sveta:* kot končni rezultat je naš prispevek vsem invalidom za lažje življenje na tem svetu.

- Pomembna vizija je tudi povezovanje z drugimi organizacijami in promocija paraolimpijskega gibanja.

6.3.3 POSLANSTVO MEDNARODNEGA PARAOLIMPIJSKEGA KOMITEJA

Poslanstvo nas privede do dolgoročno zastavljenih ciljev MPC:

- nadzorovati in zjamčiti organizacijo za uspešne paraolimpijske igre;
- zagotoviti razvoj in moč paraolimpijskega gibanja skozi razvoj nacionalnih paraolimpijskih komitejev v vseh državah in podpirati dejavnosti vseh članov organizacije;
- promovirati in prispevati k razvoju športa od začetka do vrhunskega športa;
- razvijati priložnosti za ukvarjanje s športom tako ženskam kot drugim invalidom na vseh stopnjah njihovega športnega udejstvovanja.

Pomoč in spodbuda kadrom, raznim raziskavam in znanstvenim aktivnostim, ki doprinesejo k razvoju in promoviranju paraolimpijskega gibanja (Vision and Mission, 2007):

- iskati globalno promoviranje in medijsko pokritosti paraolimpijskega gibanja;
- promovirati samostojnost in organizacijo vsakega invalidskega športa posamezno;
- upoštevanje fair-playa;
- ustanovitev antidopinške komisije;
- promoviranje paraolimpijskega športa brez diskriminacije zaradi političnih, religijskih, ekonomičnih vrednot, spola, usmerjenosti, nesposobnosti ali rase;
- zagotoviti določeno podporo za nadaljnjo rast paraolimpijskega gibanja.

6.3.4 PARAOLIMPIJSKI SIMBOL

Nov simbol je sestavljen iz treh elementov: rdečega, modrega in zelenega. Te tri barve so najpogosteje prisotne v nacionalnih zastavah širom sveta. Simbol ponazarja gibanje s tremi agitosi (latinsko »agito« pomeni »se gibljem«), ki obkrožujejo središče. Simbol poudarjajo vlogo mednarodnega paraolimpijskega komiteja, da pripelje čim več atletov iz celega sveta na igre in jim omogoči tekmovati. Simbol tudi simbolizira, kako atleti s svojimi dosežki navdušujejo svet (Paralympic symbol and motto, 2007).

Slika 1: Paraolimpijski simbol (Paralympic symbol and motto, 2007)

6.3.5 PARAOLIMPIJSKO GESLO

»**Duša v gibanju**« je novo paraolimpijsko geslo, ki izraža navdih v paraolimpijskem gibanju in v vrhunskem športu invalidov. Prav tako izraža močno voljo vsakega paraolimpijca.

Beseda »duša« nam pravi, da MPK ni omejen samo z vrhunskimi dosežki v športu, ampak da je za tem močno sporočilo paraolimpijskega gibanja.

»Gibanje« pa na drugi strani sporoča, da je MPK organizacija, ki je na potezi (Paralympic symbol and motto, 2007).

6.4 ŠPORT INVALIDOV V SLOVENIJI

6.4.1 ZGODOVINA ORGANIZIRANEGA ŠPORTA INVALIDOV PRI NAS

Pred II. svetovno vojno so bili pri nas prav tako kot po svetu, športno organizirani le gluhi, ki so imeli svojo zvezo. Ostali invalidi so začeli s svojo organizirano športno dejavnostjo po vojni, ki je zapustila za seboj 150.000 vojnih invalidov.

Podobno kot v svetu, so tudi v Sloveniji pri razvoju športa telesno prizadetih imele posebno vlogo rehabilitacijske ustanove (Zavod SRR za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani). Pobuda za organizirano športno dejavnost je leta 1949 prišla iz vrst vojaških vojnih invalidov. Ustanovijo komisijo za šport, ki skrbi za promocijo invalidskega športa. Podpora takšnim prizadevanjem sta dali tudi socialno zavarovanje in Republiška zveza za telesno kulturo.

Leta 1955 je ustanovljena Športna zveza invalidov Slovenije, ki nastane zaradi dogovora med Zvezo vojaških invalidov in Zvezo športov Slovenije (Vute, 1989).

Leta 1964 je B. Hrovatin pričel razvijati v okviru Zavoda za rehabilitacijo invalidov invalidski šport med paraplegiki v času njihove rehabilitacije. Zlasti med amputiranimi in paraplegiki sta v zgodnjem odločilno vplivala Miro Vesel in Bojan Hrovatin (Vute, 1999).

Slovenska športna zveza je imela pionirsko vlogo v jugoslovanskem merilu, saj so na podlagi njenih izkušenj pričeli s športno dejavnostjo za telesno prizadete tudi v drugih pokrajinah in republikah.

V Jugoslovanski zvezi za šport in rekreacijo invalidov sta bili združeni tako republiška kot pokrajinska zveza za šport in rekreacijo invalidov. V zvezi je bila poudarjena skrb za vključevanje prizadetih v športne dejavnosti, skrb za strokovno in načrtno delo, propagiranje športa telesno prizadetih, sodelovanje z mednarodnimi organizacijami, ki združuje prizadete, vodenje in koordiniranje tekmovalnega športa na zveznem in mednarodnem nivoju.

Do začetka devetdesetih let prejšnjega stoletja gre zveza skozi veliko faz razvoja. V začetku je prevladoval šport izključno rekreativnega značaja, kasneje začne prevladovati tekmovalni šport, še kasneje pa vrhunski šport.

V devetdesetih letih prejšnjega stoletja se 10 nacionalnih invalidskih organizacij odloči, da ustanovijo novo Zvezo za šport invalidov Slovenije (ZŠIS). Tako je lahko iz Zveze invalidskih športnih društev postala Zveza nacionalnih invalidskih društev (Vute, 1989).

Slovenski športniki invalidi so prvič nastopili na četrth poletnih paraolimpijskih igrah v Heidelbergu leta 1972. Od takrat dalje so sodelovali v reprezentanci Jugoslavije, od leta 1992 pa kot reprezentanca Slovenije nastopajo na vseh mednarodnih tekmovanjih.

Za Slovence in našo športno zgodovino, posebno paraolimpijsko, so gotovo pomembni tile mejniki (Zveza za šport invalidov Slovenije, 2007):

1992 - Barcelona: prva zlata paraolimpijska medalja za samostojno Slovenijo: Franjo Izlakar (atletika: disk in krogla) in bronasta medalja: Dragica Lapornik (atletika: krogla);

1996 - Atlanta: naši športniki so osvojili eno srebrno in tri bronaste kolajne;

2000 - Sydney: naši športniki osvojijo dve srebrni in dve bronasti kolajni;

2004 - Atene: naši športniki osvojijo eno zlato, dve srebrni in eno bronasto kolajno.

6.4.2 PREDSTAVITEV ZVEZE ZA ŠPORT INVALIDOV SLOVENIJE

Zveza za šport invalidov Slovenije je ustanovljena z namenom delovanja na področju športa in rekreacije invalidov v republiki Sloveniji, delovanja na strokovnem področju, organizacija tekmovanj za invalide, udeležba invalidov športnikov na uradnih mednarodnih tekmovanjih (evropska prvenstva, svetovna prvenstva in paraolimpijske igre), usposabljanje strokovnih kadrov... Leta 1955 je ustanovljena Športna zveza invalidov Slovenije, ki nastane zaradi dogovora med Zvezo vojaških invalidov in Zvezo športov Slovenije. V devetdesetih letih prejšnjega stoletja se 10 nacionalnih invalidskih organizacij odloči, da ustanovijo novo Zvezo za šport invalidov Slovenije (ZŠIS). Tako je lahko iz Zveze invalidskih športnih društev postala Zveza nacionalnih invalidskih društev. Ustanovitelji so slovenske invalidske organizacije.

Za sedanjo organiziranost velja, da je neprofitna organizacija. To je opredeljeno tudi v zakonu o društvih, po katerem so ustanovljeni/organizirani, ter po zakonu o invalidskih organizacijah, kjer so dobili pridobili status in reprezentativnost na področju športa invalidov v Sloveniji.

Vodstvo organizacije je sestavljeno iz skupščine zveze (najvišji organ), ki jo sestavljajo dva predstavnika iz invalidskih organizacij. Skupščina zasede enkrat letno in po potrebi. Sprejema vse pomembne odločitve, programe, poročila, odloča o nepremičninah... Znotraj skupščine deluje upravni odbor, ki izvršuje sklepe skupščine in operativno deluje med dvema skupščinama. Znotraj upravnega odbora je komisija za tekmovalni šport. Posebna organa sta tudi nadzorni odbor in disciplinska komisija.

Organizacija je vodena centralno. Invalidi se lahko v organizacijo vključujejo preko svojih matičnih invalidskih organizacij. Organizacija le delno pokriva rekreacijo invalidov; to je na svetovalnem in strokovnem področju, izvedbena zadeva pa je v okviru posameznih invalidskih organizacij. Klubi in društva niso direktno vključeni v organizacijo.

V organizaciji so redno zaposlene štiri osebe (strokovna služba). Ob tem pa deluje honorarno blizu 30 trenerjev, pomočnikov in posameznih vodij programov - koordinatorjev. Od tega med redno zaposlenimi invalidov ni, so pa vodje in posamezni funkcionarji.

Organizacija direktno pokriva šport mladih in tekmovalni šport, po projektih pa posamezne organizacije velikih prireditev mednarodnega značaja in udeležbo na uradnih tekmovanjih.

Za organizacijo invalidskega športa ni direktno zadolženo nobeno vladno telo, so pa pod okriljem Ministrstva za šolstvo in šport ter Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Znotraj Ministrstva za delo pa deluje direktorat za invalide.

Viri financiranja organizacije prihajajo iz Ministrstva za šolstvo in šport, v pretežni meri iz Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij (FIHO). Le manjši del dobijo iz donacij in sponzorjev. Nobenih finančnih sredstev ne dobijo iz Evropskih skladov.

Pri pripravi olimpijskih in paraolimpijskih iger v glavnem ne sodelujejo z Olimpijskim komitejem; le v nekaterih manjših protokolarnih delih (odprava ekipe, delna oprema,...). Tekmovanja organizirajo in financirajo društva in zveze. Na tekmovanjih potekajo kvalifikacije. Število tekmovalcev na tekmovanjih je odvisno od športne panoge. Na vseh državnih prvenstvih je letna udeležba približno 1300 športnikov in okoli 130 športnikov-invalidov na uradnih tekmovanjih. To je od 8 do 9 % vseh invalidov v državi. Športniki-invalidi dobijo povrnjene stroške, ki so nastali z udeležitvijo na tekmovanjih. Na mednarodna tekmovanja gre tudi spremljevalna ekipa (zdravnik, maser, psiholog, trenerji, strokovni in laični spremljevalci). Na posameznih tekmovanjih sodelujejo s psihologi, največ v individualnih primerih.

Ustreznost športnih objektov na tekmovanjih so ocenili kot dobre, nimajo pa lastnih športnih centrov za invalide.

Slovenija nima statusa športnika, ki bi veljal posebej za invalide. Pravijo tudi, da se ta zelo počasi ureja.

Zveza za šport invalidov Slovenije organizira razna mednarodna tekmovanja in na daljše razdobje tudi evropska prvenstva.

Zveza za šport invalidov Slovenije je član Nacionalnega olimpijskega komiteje (NOK) (pridruženi člani, vendar pa status ni urejen). Njihov (NOK) odnos do invalidskega športa so označili kot slabo. Odnos Zveze za šport invalidov Slovenije do Deaflympics in specialne olimpijade so označili kot zelo dober.

Trenutno se srečujejo s številni problemi, med katere spadajo ureditev statusa športnika-invalida, premalo strokovnega kadra, ni dobrega sodelovanja s Fakulteto za šport, pedagoško ter medicinsko fakulteto, ni primernih športnih objektov, primanjkuje športnih rekvizitov, zelo slab odziv medijev... Organizacija se le v nekaterih primerih povezuje s panožnimi zvezami.

Za šport mladih skrbijo tako, da mlade vključujejo v svoje programe, jim omogočajo delni nakup opreme, jih pošiljajo tudi na tekmovanja. Nezadovoljivo je sodelovanje s šolami.

Poudarjajo, da se v organizacijo premalo vključujejo strokovnjaki iz medicinskega in športnega področja. V organizaciji ni vključenih strokovnjakov s področja marketinga. Glede vključevanja strokovnjakov iz področja odnosov z javnostjo pa pravijo, da so bili vključeni, vendar niso videli napredka oziroma osebnih ambicij (B. Mihorko, osebni pogovor 23. 5. 2007).

6.5 ANALIZA VPRAŠALNIKOV - OPIS NACIONALNIH PARAOLIMPIJSKIH KOMITEJEV V POSAMEZNIH DRŽAVAH

V nadaljevanju se bomo osredotočil predvsem na analizo podatkov, ki smo jih pridobili s pomočjo priloženega vprašalnika¹.

S pomočjo vprašalnika smo pridobili podatke o organizaciji, delovanju, funkciji in mestu paraolimpijskega komiteja v posameznih državah. S temi podatki smo želeli predstaviti predvsem stanje na obravnavanem področju v določenih državah, narediti primerjavo med temi državami, ter podatke uporabiti tudi kot pomoč pri oblikovanju predloga modela organizacije za Slovenijo.

V omenjenem vprašalniku nas je zanimalo predvsem, kdo so ustanovitelji NPC-ja, kakšni sta struktura in organizacija NPC-ja, kako se organizacija financira, zanimali so nas podatki o tekmovalcih in njihovem statusu. Zanimalo nas je tudi, kakšni so odnosi v organizaciji, če in s kakšnimi problemi se srečujejo, če podpirajo šport mladih in kako ga organizirajo, ter kdo vse je v organizacijo vključen.

V nadaljevanju predstavljamo Nacionalne paraolimpijske komiteje trinajstih držav: BiH, Španija, Grčija, Srbija, Kitajska, Nemčija, Švica, Belgija, Avstrija, Nizozemska, Finska, Amerika in Slovenija.

¹ Na str. 66 si lahko pod Priloge ogledate Vprašalnik.

6.5.1 NEMČIJA

NPC v Nemčiji je bil ustanovljen leta 1951. Njegov ustanovitelj oziroma lastnik je privatna neprofitna organizacija.

V organizaciji imajo zaposlenih 18 ljudi - profesionalcev, med katerimi je 5 invalidov. Organizacija je vodena centralno ter po pokrajinah. Vanjo vključujejo ljudi z vsemi vrstami invalidnosti, razen gluhonemih, ki imajo svojo lastno organizacijo. Poudarili so, da se invalidi v organizacijo vključujejo preko raznih društev in klubov, ter da znotraj organizacije pokrivajo tudi rekreacijo invalidov. V Nemčiji imajo 17 regionalnih organizacij, v katere se vključuje več kot 3550 klubov, vsi skupaj pa spadajo pod okrilje oziroma so člani krovne organizacije. V njihovi zvezi imajo prijavljenih 360.000 invalidov od 8.4 milijona vseh invalidov v Nemčiji. Za organizacijo elitnega športa invalidov je pri njih zadolženo nemško Ministrstvo za notranje zadeve.

NPC v Nemčiji se financira iz državnih ter tudi zasebnih virov (prihodkov od lastne dejavnosti). Poudarjajo pa, da od Evropskih skladov ne dobivajo nikakršnih sredstev.

Glede tekmovanj pravijo, da tekmovanja, ki jih financira zveza, organizirajo klubi skupaj z zvezo. Pri pripravljanju paraolimpijskih iger pa se v specifičnih področjih povezujejo z Olimpijskim komitejem. Pred tekmovanji vedno organizirajo tudi kvalifikacije. Na tekmovanjih običajno sodeluje okrog 5000 atletov na več kot 50 nemških prvenstvih v različnih športih. Ustreznost športnih objektov na tekmovanjih ocenjujejo kot zelo dobre. Povedo tudi, da nimajo lastnih športnih centrov za invalide.

V Nemčiji stroškov, ki so nastali z udejstvovanjem oziroma z udeležitvijo na tekmovanjih, tekmovalcem ne povrnejo, če pa gre za internacionalna tekmovanja, pa jim stroške povrnejo.

V letošnjem letu bo nemška zveza organizirala evropsko prvenstvo v košarki na vozičkih in streljanju ter odprto prvenstvo Nemčije v atletiki in plavanju. Evropska in svetovna prvenstva organizirajo enkrat na leto, razen v letu, ko so poletne paraolimpijske igre. Na mednarodna tekmovanja pošiljajo tudi spremljevalno ekipo, in sicer trenerja, pomočnika trenerja, zdravnika, fizioterapevta in spremstvo za organizacijske zadeve. V posebnih primerih in za posebne potrebe pa sodelujejo tudi s psihologi.

V Nemškem NPC-ju imajo tudi poseben status športnika za invalide, ki se izenači s statusom športnika-neinvalida.

Nemški NPC je član NOK-ja. Svoj odnos z njim so ocenili kot dober (vendar ne zelo dober). Ker imajo gluhonemi običajno svojo lastno zvezo, sem jih spraševal tudi o

njihovem odnosu z zvezo gluhonemih. Pravijo, da imajo z njimi dobre odnose, vendar le na neformalni bazi. Odnos do specialne olimpijade pa so označili kot slab.

Glede svojih problemov izpostavljajo, da je potrebna reorganizacija strategije planiranja.

V svojem delovanju se povezujejo tudi s panožnimi zvezami ter imajo posebno vejo, ki se ukvarja s športom mladih.

V organizacijo so vključeni strokovnjaki s področja medicine (več kot 60 jih dela honorarno). Imajo zaposlenih 5 športnih profesorjev, ki so odgovorni za različne športe.

Za marketing v organizaciji skrbijo posebne marketinške agencije, za odnose z javnostjo pa skrbita predstavnik zveze in zunanja agencija (Struktur des Deutschen Behindertensportverbandes, 2007).

6.5.2 FINSKA

Finski paraolimpijski komite je bil ustanovljen leta 1994. Njegov trenutni lastnik je javna neprofitna organizacija.

Organizacijo vodi 7 ljudi, od tega so 3 ljudje profesionalci (zaposleni). Med njimi ni nobenega invalida, le predsednik organizacije je uporabnik vozička. Finski paraolimpijski komite je najvišji organ na položaju invalidskega športa, tako da se vanjo vključuje Zveza za šport invalidov Finske. V zvezo so vključeni še slepi in slabovidni, ter ljudje z motnjo v duševnem razvoju. Invalidi se v organizacijo vključujejo individualno in preko raznih klubov. Organizacija direktno skrbi za vrhunski šport in šport mladih, po projektih pa še za rekreacijo ter šport mladih in žensk. Za invalidski šport je odgovorno Ministrstvo za šolstvo.

Finski paraolimpijski komite se financira iz državnih virov. Poudarili pa so, da od Evropskih skladov ne dobivajo nikakršnih sredstev.

Tekmovanja financira finski paraolimpijski komite; le-ta pa je odgovoren tudi za njihovo organizacijo. Pri pripravljanju olimpijskih iger oziroma paraolimpijskih iger se povezujejo z Olimpijskim komitejem. Za uvrstitev na tekmovanja organizirajo tudi kvalifikacije. Na tekmovanjih sodeluje 5-10 % vseh invalidov. Nimajo lastnih športnih centrov za invalide, vendar poudarjajo, da imajo veliko invalidom »prijaznih« dvoran. Ustreznost športnih objektov ocenjujejo kot dober.

Stroške, ki so nastali z udejstvovanjem na tekmovanjih, tekmovalcem povrnejo.

Finska bo letos organizirala evropsko prvenstvo ragbija na vozičkih. Pravijo, da velikih tekmovanj ne organizirajo redno; sem ne štejejo različna odprta prvenstva. Na tekmovanja ponavadi ne pošiljajo spremljevalne ekipe. Ekipo, v kateri sta zdravnik in psiholog, pošljejo samo, če gre za paraolimpijske igre.

Glede statusa športnika za invalide žal nisem dobil nobenega odgovora in tudi na njihovi strani nisem nikjer zasledil kakršne koli informacije glede tega.

Finski nacionalni paraolimpijski komite ni član Nacionalnega olimpijskega komiteja. Svoj odnos z njimi so ocenili kot dober. Dober odnos so označili tudi z gluhonemimi in s specialno olimpijado.

Trenutno se v Finskem paraolimpijskem komiteju ne srečujejo z nobenimi večjimi težavami.

Paraolimpijski komite se povezuje z panožnimi zvezami. Na tekmovanja skušajo privabiti čim več mladih invalidov.

V organizacijo nimajo direktno vključenih strokovnjakov s področja medicine, vendar so jim na razpolago, ko jih potrebujejo.

Športni menedžer in strokovnjak na področju komuniciranja imata izobrazbo, povezano s športom. Tudi za stike z javnostjo skrbijo sami. Za marketing pa uporabijo zunanje agencije (Finnish Paralympic Committee, 2007).

6.5.3 BELGIJA

Leta 1954 je bila v Belgiji ustanovljena Zveza za šport invalidov Belgije. Vendar se leta 2001 preimenuje v Belgijski paraolimpijski komite (BPK). Njegovi ustanovitelji oziroma lastnik je mešana neprofitna organizacija.

V organizaciji imajo 42 zaposlenih, od tega je 28 ljudi prostovoljcev in 14 profesionalcev. Od tega sta dva invalida. Organizacija je vodena preko dveh zvez, francoske in flamske, ki se združujejo v nacionalno organizacijo. Organizacija je tako vodena centralno, ter po regijah. Vanjo so vključene vse vrste invalidnosti. Invalidi se tako v organizacijo vključujejo individualno in preko klubov oziroma različnih zvez. Belgijski paraolimpijski komite skrbi za vse vrste športa. To pomeni od rekreacije, športa mladih do vrhunskega športa. Preko projektov pa skrbi za šport mladih in za različna večja tekmovanja. V organizacijo so direktno povezani preko različnih zvez in klubov.

Za organizacijo invalidskega športa je odgovorno Ministrstvo za šport posamezne regije (francoska in flamska).

Paraolimpijski komite dobi denar iz državnih virov (prihodki od proračuna) in tudi zasebnih virov (prihodki od lastne dejavnosti). Žal pa ne dobijo nobenih denarnih sredstev iz Evropskih skladov.

Uradna tekmovanja financira zveza, če pa gre za neuradna tekmovanja, jih financirajo tudi zasebniki. Pri organizaciji tekmovanj se klubi povezujejo z zvezo. Pri pripravi olimpijskih iger in paraolimpijskih iger sodelujejo na organizacijskem in finančnem področju skupaj z Olimpijskim komitejem. Pred tekmovanji organizirajo kvalifikacije. Posameznega tekmovanja se udeleži kakšnih 150 tekmovalcev - to je približno 5 % vseh invalidov v državi. Imajo tudi svoje lastne centre za invalide. Ustreznost športnih objektov v državi so označili kot dobro.

Stroške, ki nastanejo z udeleževanjem na tekmovanjih, tekmovalcem ne povrejo. Stroške povrnejo v primeru, ko gre za tekmovanja, na katerih nastopa državna reprezentanca, izbrana s strani Belgijskega paraolimpijskega komiteja.

2 do 3-krat letno Belgijski paraolimpijski komite organizira razna odprta prvenstva, evropska in svetovna prvenstva. Na večja prvenstva pošiljajo spremljano ekipo: trenerje, psihologe, zdravnike in medicinske sestre.

V Belgiji imajo tudi poseben status športnika-invalida, ki je izenačen s statusom športnika-neinvalida.

Trenutno se ne srečujejo z nobenimi večjimi dilemami oziroma problemi.

V organizacijo so vključeni strokovnjaki iz medicine, znanstveniki (zdravniki, psihiatri, psihologi, tehnični delavci na področju športa) in strokovnjaki s področja športa (kot npr. reprezentančni trenerji, predstavniki v Internacionalnem paraolimpijskem komiteju,...).

Za marketing skrbi »nacionalni marketinški komite«, ki je vključen v obe zvezi (francosko in flamsko). Za stike z javnostjo pa skrbi vsaka zveza zase (Belgian Paralympic Committee , 2007).

6.5.4 NIZOZEMSKA

Zgodovina invalidskega športa na Nizozemskem je podobna kot pri nas. Segi v čas po drugi svetovni vojni. Združi se v eno samo organizacijo, ki jo imenujejo NebasNsg. Gre za privatno neprofitno organizacijo.

Organizacija ima 61 zaposlenih ljudi, ki srbijo za vse aktivnosti organizacije (šport, različni strokovnjaki, specialna olimpijada, Deaflympics,...), in okoli 6000 prostovoljcev na lokalni, regionalni in nacionalni ravni. Od 61 zaposlenih je okoli 5 % invalidov. Organizacija NebasNsg je tako vodena centralno (z regionalnimi vejami). Nizozemski paraolimpijski komite je edina nacionalna športna organizacija za invalide, ki spada pod okrilje NebasNsg. NebasNsg ima svojo skupščino in pisarno, ki je pod odgovornostjo CEO (chief executive officer). V organizacijo vključujejo invalide z vsemi stopnjami invalidnosti in kroničnimi boleznimi. Vključujejo se na individualni ravni in preko različnih klubov. NebasNsg skrbi tudi za rekreacijo invalidov v državi.

Finance organizacija dobiva od države (državnih virov), ter zasebnih virov. Ne dobijo pa nikakršnih sredstev iz Evropskih skladov.

Tekmovanja financirajo prav vsi. To pomeni - klubi, društva, zveze in privatne osebe. Organizacija tekmovanj pa je prepuščena zvezi.

Glede priprave olimpijskih in paraolimpijskih iger poudarjajo, da se povezujejo z Olimpijskim komitejem. Olimpijski komite je popolnoma odgovoren za paraolimpijsko moštvo. Paraolimpijski komite to popolnoma podpira. Tekmovalci imajo kvalifikacije za tekmovanja. Tekmovanja organizira NebasNsg ali odgovorna zveza za tisti šport (npr. nogomet za invalide organizira nacionalna nogometna zveza). Na Nizozemskem imajo približno 20.000 aktivnih tekmovalcev invalidov. To je približno 5 % vseh invalidov v državi. Ustreznost športnih objektov na tekmovanjih so označili kot dober. Na Nizozemskem imajo tudi lastne športne centre za invalide (samo za vodne športe).

Tekmovalcem stroškov, ki so nastali z udeleževanjem na tekmovanjih, ne povrnejo. Nizozemski paraolimpijski komite organizira letno štiri velika tekmovanja. Tako so npr. leta 2006 organizirali svetovno prvenstvo v odbojki za invalide, košarko na vozičkih, atletiko in ples za invalide na vozičku.

Na tekmovanja pošiljajo tudi spremljevalno ekipo, ki jo sestavljajo trener, pomočnik trenerja, fizioterapevt in drugi, če je to potrebno.

Invalidi na Nizozemskem imajo tudi poseben status športnika za invalide, ki je izenačen s statusom športnika-neinvalida.

Nizozemski paraolimpijski komite je član Nacionalnega olimpijskega komiteja. Svoj odnos z njimi so ocenili kot zelo dober. Odnos z njimi in Deaflympics so ocenili kot dober, kot odličen odnos pa so ocenili odnos do specialne olimpijade.

Glede problemov v organizaciji so navedli probleme pri zbiranju denarja in pomanjkanje dobrih kvalificiranih trenerjev, vendar poudarjajo, da so generalno gledano zadovoljni.

Organizacija ne sodeluje s panožnimi zvezami. Za šport mladih skrbijo tako, da stimulirajo šport v specialnih šolah.

V organizacijo so vključeni strokovnjaki s področja medicine, prav tako s področja športa. Za marketing pa poskrbi Nacionalna pisarna za marketing (NebasNsg, 2007).

6.5.5 ŠVICA

Leta 1956 je v Švici ustanovljena zveza za šport invalidov Švice (FSSH - Fédération Suisse de Sport-Handicap), vendar se leta 1989 preimenuje v Švicarski paraolimpijski komite. Leto 2003 je posebno za organizacijo, saj jih je čakala reorganizacija na področju financiranja. Lastnik je tako mešana neprofitna (fundacijska) organizacija.

V Švicarskem paraolimpijskem komiteju so zaposleni štirje ljudje - profesionalci. Od tega je en invalid. Voden je preko športnih komitejev, izvršilnih odborov do skupščine. Organizacija je tako vodena centralno. Vanjo se vključujejo vse vrste invalidnosti, razen gluhonemih in duševno prizadetih. Za rekreacijo invalidov ne skrbi paraolimpijski komite. Invalidi pa se lahko v organizacijo vključijo preko klubov oziroma zvez.

Direktno organizacija pokriva vrhunski šport, po projektih skrbi za lokostrelstvo, atletiko, kolesarstvo, streljanje, plavanje, namizni tenis ter alpsko in nordijsko smučanje. Zveze različnih športov so tudi direktno povezane z organizacijo. Za šport invalidov je odgovorna Državna pisarna za šport (Federal office of sport).

Švicarski paraolimpijski komite se financira iz državnih virov (Državna pisarna za šport ter Švicarski olimpijski komite prispevata 22 % proračuna), in iz lastnih virov (članarine zvez prinašajo 20 %, 40 % dobijo od sponzorjev in 18 % iz različnih fundacij). Nobenih sredstev ne dobijo iz Evropskih skladov.

V Švici nacionalna in internacionalna tekmovanja financira zveza, internacionalna prvenstva pa Švicarski paraolimpijski komite. Paralimpijske igre financira Švicarski olimpijski komite. Organizacija tekmovanj je prepuščena zvezi. Odprta prvenstva in paraolimpijske igre organizira Švicarski paraolimpijski komite.

Za naslednje paraolimpijske igre (2008 Bejing) se bodo prvič povezali z Olimpijskim komitejem. Na tekmovanjih imajo vedno kvalifikacije. Posameznih tekmovanj se udeleži od 120 do 140 športnikov invalidov. To je približno 1-2 % vseh invalidov v državi. Ustreznost športnih objektov so označili kot dobro. Imajo pa tudi lasten center za invalide (Swiss Paraplegic Center, Nottwill).

Stroške, ki nastanejo z udeleževanjem na različnih tekmovanjih, deloma povrnejo. Če gre za internacionalna prvenstva, pa jim povrnejo vse stroške.

Švicarski paraolimpijski komite organizira tudi velika mednarodna tekmovanja, vendar poudarjajo, da ne prav vsako leto. Leta 2006 so imeli prvenstvo v streljanju, kolesarjenju in namiznem tenisu. Spremljevalno ekipo pošiljajo glede na stopnjo tekmovanja.

Imajo tudi poseben status športnika, ki pa ni povsem enakopraven s statusom športnika-neinvalida. Poudarili pa so, da na tem področju delajo korake naprej v pozitivno smer.

Švicarski paraolimpijski komite je član Nacionalnega olimpijskega komiteja. Svoj odnos z njimi so opisali kot dober. Odnos do Deaflympics so označili kot dober. S specialno olimpijado ne sodelujejo in so na vprašalniku odnos z njimi označili kot zelo slab.

Trenutno se v organizaciji ne srečujejo z nobenimi večjimi težavami. Povezujejo se s panožnimi zvezami. Za šport mladih pa skrbijo s posebnimi programi za mlade.

V organizacijo se vključujejo posebne delovne skupine iz področja medicine in športa. Sodelujejo tudi s psihologi, ki delajo na individualnih programih.

Za marketing in stike z javnostjo v komiteju nimajo nobenih posebnih strokovnjakov. Organizacija sodeluje le s strokovnjakom na področju interneta (webmaster) in medijskim koordinatorjem (Dass Swiss Paralympic Commite, 2007).

6.5.6 ŠPANIJA

Španski paraolimpijski komite je bil ustanovljen leta 1998. Njegov ustanovitelj oz. lastnik je mešana vladna neprofitna organizacija.

Organizacija šteje okoli 40 članov. Sestavljena je iz izvršilnega komiteja (predsednika, dveh podpredsednikov, sekretarja, tajnika in enega predstavnika od 5 športnih zvez za invalide). Od 40 članov imajo 8 zaposlenih, ki so profesionalci. Od teh so štirje invalidi.

Organizacija je vodena centralno. Vanjo je vključenih 5 športnih zvez za invalide: Španska zveza za slepe in slabovidne, Španska zveza za telesno prizadete, Španska zveza za cerebralno paralizo, Španska zveza za umsko prizadete in Španska zveza za gluhe. V samo organizacijo se invalidi vključujejo preko klubov in nacionalnih zvez. Noben klub ali zveza ni direktno povezana s Španskim paraolimpijskim komitejem.

Finančna sredstva dobijo od privatnih sponzorjev (80 %) in javnih skladov (20 %). Denar organizacija direktno nameni tekmovalcem, trenerjem, za internacionalna prvenstva, nakup opreme in različnega materiala, medicinsko oskrbo, pomožno ekipo na tekmovanjih, za promocijo invalidskega športa in za treninge v vrhunskih dvoranah. Tudi oni ne dobijo nikakršnih finančnih sredstev iz Evropskih skladov.

Španski paraolimpijski komite pripravi tekmovalce in jih financira za sodelovanje na evropskih, svetovnih prvenstvih in paraolimpijskih igrah. Vsaka invalidska zveza pa skrbi za organizacijo svojih državnih prvenstev. Regijske zveze organizirajo regijska tekmovanja, na katerih se lahko posamezniki oziroma moštva pomerijo med seboj. Lastnih športnih centrov za invalide nimajo.

Ustreznost športnih objektov na tekmovanjih ocenjujejo kot zelo dobre. Imajo okoli 15.000 registriranih tekmovalcev, to je približno 9-10 % vseh invalidov v državi.

Stroškov, ki so nastali na tekmovanjih, tekmovalcem ne povrnejo.

Španska vlada je sprejela poseben naziv za tekmovalce »vrhunski športnik«. Ta naziv jim nudi raznorazne davčne ugodnosti. Status je povsem primerljiv s statusom športnika-neinvalida.

Španski paraolimpijski komite ni član Nacionalnega olimpijskega komiteja, vendar poudarjajo, da imajo z Olimpijskim komitejem odlične odnose. Odlične odnose imajo tudi z Deaflympics. Odnos z Zvezo za šport intelektualno zaostalih so označili kot

dober (nimajo namreč specialne olimpijade). Trenutno na zvezi ni nobenih večjih težav.

V svojem delovanju se povezujejo tudi s panožnimi zvezami. Za šport mladih imajo pripravljene posebne projekte, preko katerih iščejo mlade nadobudneže.

V organizaciji imajo strokovnjake s področja medicine (dva zdravnika skrbita za pomoč vrhunskim športnikom) in s področja športa (sodelujejo s selektorji in tehničnimi direktorji različnih športov in invalidnosti).

Za marketing nimajo v organizacijo nobenih strokovnjakov, jih pa najamejo, ko jih potrebujejo. Za stike z javnostjo je zadolžena določena oseba v organizaciji, ki se zraven ukvarja s iskanjem različnih sponzorjev za različne tekmovalce (Comite Paralimpico Espanol, 2007).

6.5.7 AVSTRILIJA

Avstrijski paraolimpijski komite je bil ustanovljen leta 1998. Lastnik je privatna neprofitna organizacija.

Organizacijo sestavljajo izvršilni odbor in zaposleni. Zaposlenih imajo tri profesionalce. Od tega je en invalid. Organizacija je vodena centralno. Vanjo vključujejo ljudi z vsemi vrstami invalidnosti, razen gluhoneme. Avstrijski paraolimpijski komite ne skrbi za rekreacijo invalidov.

Direktno pokrivajo vrhunski šport. Finančna sredstva dobijo od države in iz lastnih virov (sponzorji in donacije). Ne dobijo pa nobenih sredstev iz Evropskih skladov.

Od Avstrijskega paraolimpijskega komiteja nisem dobil nobenega odgovora glede organizacije, financiranja, športnih objektov, statusa tekmovalce, tekmovanj in spremljevalne ekipe. V Avstriji je za te zadeva zadolžena Zveza za šport invalidov Avstrije.

Pri pripravi olimpijskih iger in paraolimpijskih iger ne sodelujeta skupaj z Olimpijskim komitejem. Poudarjajo pa, da je zelo dobro sodelovanje in razumevanje iz obeh straneh.

Avstrijski paraolimpijski komite ni član Nacionalnega olimpijskega komiteja. Odnos z Olimpijskim komitejem je odličen, prav tak odnos velja tudi za Deaflympics in specialno olimpijado.

Organizacija se v svojem delovanju ne povezuje s panožnimi zvezami. Trenutno tudi ni večjih težav v zvezi. Za šport mladih skrbijo z soorganizacijo internacionalnih mladinskih kampov, skupaj z Zvezo za šport invalidov Avstrije.

V organizacijo se vključujejo strokovnjaki z medicinskega (v svetovalni funkciji) in športnega področja (generalni sekretar - diploma iz športnega menegerstva).

Za marketing skrbi generalni sekretar, za odnose z javnostjo pa poskrbi asistent za medije in javnost (Über uns, 2007).

6.5.8 SRBIJA

Ustanovitelji oz. lastnik Srbskega paraolimpijskega komiteja je mešana neprofitna organizacija. Ustanovljena je bila leta 1999.

Organizacija je sestavljena iz skupščine, ki je najvišji organ v organizaciji, upravnega odbora (sprejema in odobrava operativne odločitve) in pisarne, katero vodi generalni sekretar. V organizacijo so vključeni ljudje vseh vrst invalidnosti, razen umsko prizadetih. Organizacija je vodena centralno.

Zaposlene imajo 3-4 ljudi (po potrebi). Vsi so profesionalci. Zaradi problema z nedostopnostjo nimajo zaposlenega nobenega invalida.

Srbski paraolimpijski komite ne pokriva rekreacije za invalide. Klubi in zveze so direktno povezani z organizacijo. Invalidi se lahko v organizacijo vključijo individualno ali preko klubov oziroma zvez. Organizacija direktno pokriva vrhunski šport in nekatere razvojne programe. Preko projektov pa potekajo večletni programi.

V Srbiji so za invalidski šport zadolženi na Upravi za šport pri Ministrstvu za šolstvo in Ministrstvo za delo, zaposlovanje in socialno politiko.

Srbski paraolimpijski komite financirata država in lokalna oblast. Poudarjajo, da iz Evropskih skladov ne dobijo nobenih finančnih sredstev. Tekmovalcem povrnejo vse stroške, ki so nastali z udeleževanjem na tekmovanju. Trenerji in selektorji podpirajo, da nekateri tekmovalci obiskujejo psihologe.

Tekmovanja financirajo društva in zveze, organizacija pa je prepuščena klubom društvom in zvezam. Pri pripravljanju olimpijskih in paraolimpijskih iger sodelujejo z Olimpijskim komitejev. Pri večini športov imajo kvalifikacije, razen pri športih, kjer imajo vedno malo tekmovalcev (judo). Na tekmovanja ne pošiljajo spremljevalne ekipe za tekmovalce. Glede števila tekmovalcev pravijo, da imajo samo podatke o številu vrhunskih športnikov, ki jih je 115. To je manj kot 1 % vseh invalidov v državi. Ustreznost športnih objektov na tekmovanjih ocenjujejo kot dobre. Povedo tudi, da nimajo lastnih športnih centrov za invalide. Srbski paraolimpijski komite enkrat letno organizira veliko tekmovanje (atletski miting v Beogradu, turnir v namiznem tenisu v Novem Sadu).

V Srbiji imajo invalidi poseben status športnika za invalide, ki se izenači s statusom športnika-neinvalida.

Srbski paraolimpijski komite je član Nacionalnega olimpijskega komiteja. Svoj odnos z njim so ocenili kot zelo dober. Odnos do specialne olimpijade pa so ocenili kot slab.

Z večjimi težavami se v organizaciji trenutno ne srečujejo. Šport mladih pa podpirajo skozi razvojne programe.

V organizacijo se ne vključujejo strokovnjaki z medicinskega področja, prisotni pa so strokovnjaki s športnega področja.

Za marketing in stike z javnostjo imajo dogovor z marketinško agencijo (Paraolimpijski komitet Srbije, 2007).

6.5.9 BOSNA IN HERCEGOVINA

Paraolimpijski komite Bosne in Hercegovine je javna neprofitna organizacija, ki je sestavljena iz skupščine, izvršilnega komiteja ter nadzornega odbora. Organizacija je bila ustanovljena 1995.

Organizacija ima dva zaposlena prostovoljca. Eden od njiju je invalid. Organizacija je vodena centralno. Invalidi se lahko v organizacijo vključujejo preko zvez. Noben klub ali zveza ni direktno povezan s Paraolimpijskim komitejem. Za šport invalidov je zadolženo Ministrstvo kulture in športa. Njihova organizacija ne pokriva rekreacije invalidov.

Paraolimpijski komite Bosne in Hercegovine se financira iz države in lokalne oblasti. Iz Evropskih skladov ne dobijo nikakršnih sredstev. Organizacija direktno pokriva vrhunski šport.

Tekmovanja financirajo in organizirajo klubi in zveze. Pri pripravljanju olimpijskih in paraolimpijskih iger se ne povezujejo z Olimpijskim komitejem. Pred tekmovanjem imajo vedno kvalifikacije. Na tekmovanjih sodeluje okoli 2100 invalidov. Poudarjajo pa, da je to zelo malo tekmovalcev, saj ima mesto Sarajevo več kot 10.000 invalidov. Na tekmovanja pošiljajo tudi spremljevalno ekipo (zdravnika, maserja, spremljevalce). Tekmovalci sodelujejo s psihologi. Ustreznost športnih objektov so označili kot dobre. Lastnih športnih centrov za invalide nimajo.

Paraolimpijski komite Bosne in Hercegovine organizira velika mednarodna tekmovanja. Organizirajo jih po potrebi in interesu.

V Bosni nimajo posebnega statusa športnika za invalide, temveč imajo isti status za vse športnike.

Paraolimpijski komite Bosne in Hercegovine ni član Nacionalnega olimpijskega komiteja. Njihov odnos z njimi so označili kot slab. V organizaciji se srečujejo s problemi sredstev in prostorov.

V organizacijo se vključujejo strokovnjaki s področja medicine, športa, marketinga. Za stike z javnostjo pa nimajo vključenih nobenih strokovnjakov.

Na koncu dodajajo še, da si želijo paraolimpijski šport v funkciji resocializacije vseh invalidov (R. Hrvoje, elektronska pošta, 21. 5. 2007).

6.5.10 GRČIJA

Grški paraolimpijski komite je javna neprofitna organizacija, pod nadzorom in okriljem Ministrstva za šport. Organizacija je vodena centralno. Vanjo vključujejo ljudi z vsemi vrstami invalidnosti. Organizacije je sestavljena iz trinajstih pripadnikov odbora (prostovoljcev). V sami organizaciji so 3 ljudje zaposleni za polni delovni čas, 4 pa za polovični delovni čas, vsi ti so profesionalci. Od njih je eden invalid. Rekreativne organizacije ne pokriva. Invalidi se lahko v organizacijo vključijo preko klubov in zvez.

Organizacija direktno pokriva vrhunski šport, del športa mladih, različne razvojne in promocijske programe. Klubi in zveze so direktno povezani z organizacijo.

Grški paraolimpijski komite se financira preko države, od Evropskih skladov pa ne dobijo ničesar.

Tekmovanja so financirana iz zveze. Za organizacijo navadnih tekmovanj poskrbi klub. Za državna in mednarodna tekmovanja skrbi zveza. Pri pripravljanju olimpijskih in paraolimpijskih iger se ne povezujejo s Olimpijskim komitejem. Na tekmovanja pošiljajo tudi spremljevalno ekipo. Natančnega števila tekmovalcev žal nimajo, prav tako tudi ne števila invalidov v državi. Na tekmovanja pošiljajo tudi spremljevalno ekipo: zdravnika, fizioterapevta, trenerje in drugo osebje. Ustreznost športnih objektov so označili kot zelo dobre.

Na leto organizirajo eno do dve veliki tekmovanja (evropsko in svetovno prvenstvo).

V Grčiji imajo poseben status športnika za invalide, ki je enakovreden s statusom športnika-neinvalida.

Grški paraolimpijski komite ni član Nacionalnega olimpijskega komiteja. Njihov odnos do Nacionalnega olimpijskega komiteja so opisali kot dober. Kot dober so opisali tudi odnos z Deaflympics in specialno olimpijado.

Organizacija se trenutno ne srečuje z nobenimi večjimi težavami.

V svojem delovanju se ne povezujejo s panožnimi zvezami, za šport mladih pa imajo posebne programe: Šport mladih in programe »Novi talenti«.

V organizacijo so vključeni strokovnjaki s področja stikov z javnostjo in športa. Strokovnjaki s področja medicine in marketinga pa se ne vključujejo v organizacijo (About us, 2007).

6.5.11 ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE

Paraolimpijski komite Združenih držav Amerike je bil ustanovljen leta 2001. Njegov ustanovitelj oziroma lastnik je mešana neprofitna organizacija.

Organizacija je integrirana z Nacionalnim olimpijskim komitejem, ki je sestavljen iz 11-članskega direktorskega odbora, CEO, COO, in predsednika paraolimpijskega oddelka. Organizacija je vodena centralno. Paraolimpijski oddelek ima 20 zaposlenih, ki so profesionalci (od 400 zaposlenih v NOK). V organizacijo se vključujejo ljudje z vsemi vrstami invalidnosti, razen gluhih in specialne olimpijade. Invalidi se lahko v organizacijo vključujejo individualno ali preko klubov oziroma zvez, kateri so direktno povezani z organizacijo. Paraolimpijski komite Združenih držav Amerike direktno pokriva primarno državno reprezentanco, prvenstva, šport mladih in rekreacijo. Za šport invalidov ni zadolženo nobeno ministrstvo.

Vsa finančna sredstva dobijo iz lastnih virov (sponzorji, TV, pravice, donatorji,...).

Tekmovanja financirajo tekmovalci. Za organizacijo tekmovanj poskrbi klub. Na tekmovanjih je do 200 tekmovalcev v večjih športih in pa manj kot 10 v manjših športih. V državi je več kot 200 milijonov invalidov. Na tekmovanjih imajo kvalifikacije. Stroškov, ki so nastali na tekmovanjih znotraj države, organizacija ne povrne. Na tekmovanja organizacija pošlje spremljevalno ekipo: menedžerja, fizioterapevta, zdravnika, maserje, psihologe, medijsko ekipo. Ustreznost športnih objektov ocenjujejo kot odlične. Lastnih športnih objektov za invalide nimajo.

V Združenih državah Amerike imajo poseben status športnika za invalide, ki je povsem primerljiv s statusom športnika neinvalida.

Paraolimpijski komite Združenih držav Amerike je tudi član Nacionalnega olimpijskega komiteja (organizacija je NOK). Odnos z Deaflympics so označili kot dober, odnos z specialno olimpijado pa so označili kot odličen.

Organizacija 2 do 3-krat letno organizira večja tekmovanja, kot so: svetovni pokal v smučanju, odprta državna prvenstva v plavanju in atletiki ter svetovno prvenstvo v hokeju.

Trenutno se organizacija ne srečuje z nobenimi težavami.

Organizacija sodeluje s panožnimi zvezami. Za šport mladih skrbijo - od organiziranja športa mladih do projektnega zbiranja denarja.

V organizacijo se vključujejo strokovnjaki s področja medicine: fizioterapevti, zdravniki (prostovoljci). Vključujejo se tudi strokovnjaki s področja športa: 50 % je trenerjev in nekdanjih olimpijskih ali paraolimpijskih tekmovalcev.

Za marketing imajo poseben marketinški oddelek, ki se ukvarja z zbiranjem denarja za ekipo. Vključeni so tudi strokovnjaki s področja stikov z javnostjo (About U.S. Paralympics, 2007).

6.5.12 KITAJSKA

Ustanovitelji oziroma lastnik je javna neprofitna organizacija. Nacionalni paraolimpijski komite Kitajske se z Zvezo za šport gluhih in Specialno olimpijado Kitajske združuje v Športno administracijo za šport invalidov (sestavljajo jo trije sekretarji od zgoraj naštetih organizacij). Organizacija zaposluje več kot 100 ljudi. Od tega so več kot štirje invalidi.

Organizacija je vodena po pokrajinah, vanjo so vključene vse vrste invalidnosti. Invalidi se lahko vključujejo individualno in preko klubov oziroma zvez. Organizacija podpira tudi rekreacijo invalidov. Tako pokrivajo vse ravni invalidskega športa (vse do vrhunskega športa). Klubi in zveze so direktno povezni z organizacijo.

Na Kitajskem za invalidski šport skrbi Zveza za invalide Kitajske.

Finančna sredstva organizacija dobi od države in lokalnih oblasti. Pri pripravi olimpijskih in paraolimpijskih iger ne sodelujejo s Olimpijskim komitejem.

Organizacija organizira in financira vsa tekmovanja. Na tekmovanjih imajo kvalifikacije. Aktivne tekmovalce predstavlja le 1 % vseh invalidov v državi (več kot 89 milijonov invalidov). Tekmovalci dobijo povrnjene stroške, ki so nastali na tekmovanju. Na tekmovanja pošiljajo tudi spremljevalno ekipo (tiste, ki so potrebni za tekmovanje). Ustreznost športnih objektov so označili kot slabe (vendar se to področje spreminja na dobro). Imajo pa lastne športne centre za invalide.

Nacionalni paraolimpijski komite organizira tudi velika tekmovanja, vendar ne redno.

Na Kitajskem velja poseben status športnika za invalide, ki je enakovreden s statusom športnika-neinvalida.

Nacionalni paraolimpijski komite Kitajske ni član Nacionalnega olimpijskega komiteja. Odnos z njimi so označili kot odličen. Odličen odnos imajo tudi z Deaflympics in specialno olimpijado.

Organizacija sodeluje s panožnimi zvezami in podpira šport mladih (večina tekmovalcev je mladih).

V organizaciji se trenutno ne srečujejo z večjimi težavami (razen premajhnega proračuna).

V organizacijo so vključeni strokovnjaki s področja medicine (profesionalci in prostovoljci), s področja športa (profesionalci in prostovoljci). Sodelujejo tudi s psihologi, ki so zaposleni v rehabilitacijskih centrih.

Za marketing imajo zaposlene profesionalce, za stike z javnostjo pa skrbijo ljudje, zaposleni v organizaciji (China disabled persons` fedaration, 2007).

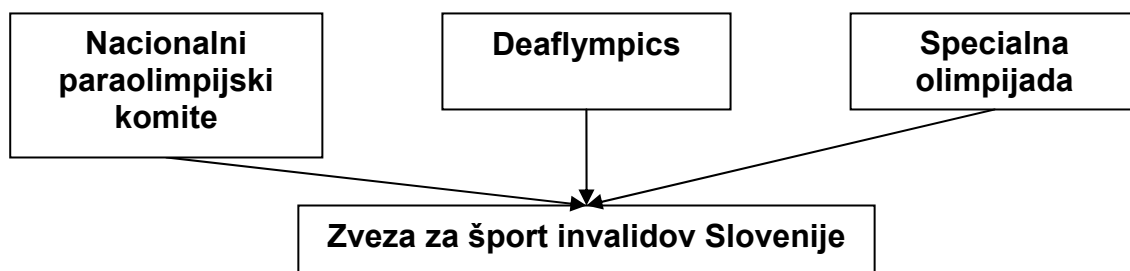
6.5.13 SLOVENIJA

Že opisano v razdelku 7.4.2 (str. 29-31).

7. PREDLOG MODELA ORGANIZACIJE ŠPORTOV INVALIDOV V SLOVENIJI

Zaradi sleditve direktivi, ki je prišla novembra 2005, čaka Slovenijo reorganizacija na področju športa invalidov. Na skupščini Internacionalnega paraolimpijskega komiteja (IPC) so namreč zahtevali, da se mora šport invalidov preimenovati v Nacionalni paraolimpijski komite oziroma vključiti besedo »paraolimpijski« v ime zveze (Zveza za šport invalidov Slovenije). Zato bomo namesto Zveza za šport invalidov Slovenije govorili o Nacionalnem paraolimpijskem komiteju Slovenije (NPKS). Sledi opis predloga modela organizacije športov invalidov v Sloveniji:

Nacionalni paraolimpijski komite Slovenije je nedržavna, neprofitna organizacija, ki je vodena centralno in je vključena v krovno organizacijo (Zveza za šport invalidov Slovenije). Člani krovne organizacije so: Nacionalni paraolimpijski komite, Deaflympics, Specialna olimpijada. To so glavne veje Zveze za šport invalidov Slovenije. Najvišji organ je generalna skupščina. Sestavljena je iz predsednika, podpredsednika, sekretarja in tajnika. Organizacije izvolijo predsednika Zveze za šport invalidov Slovenije.

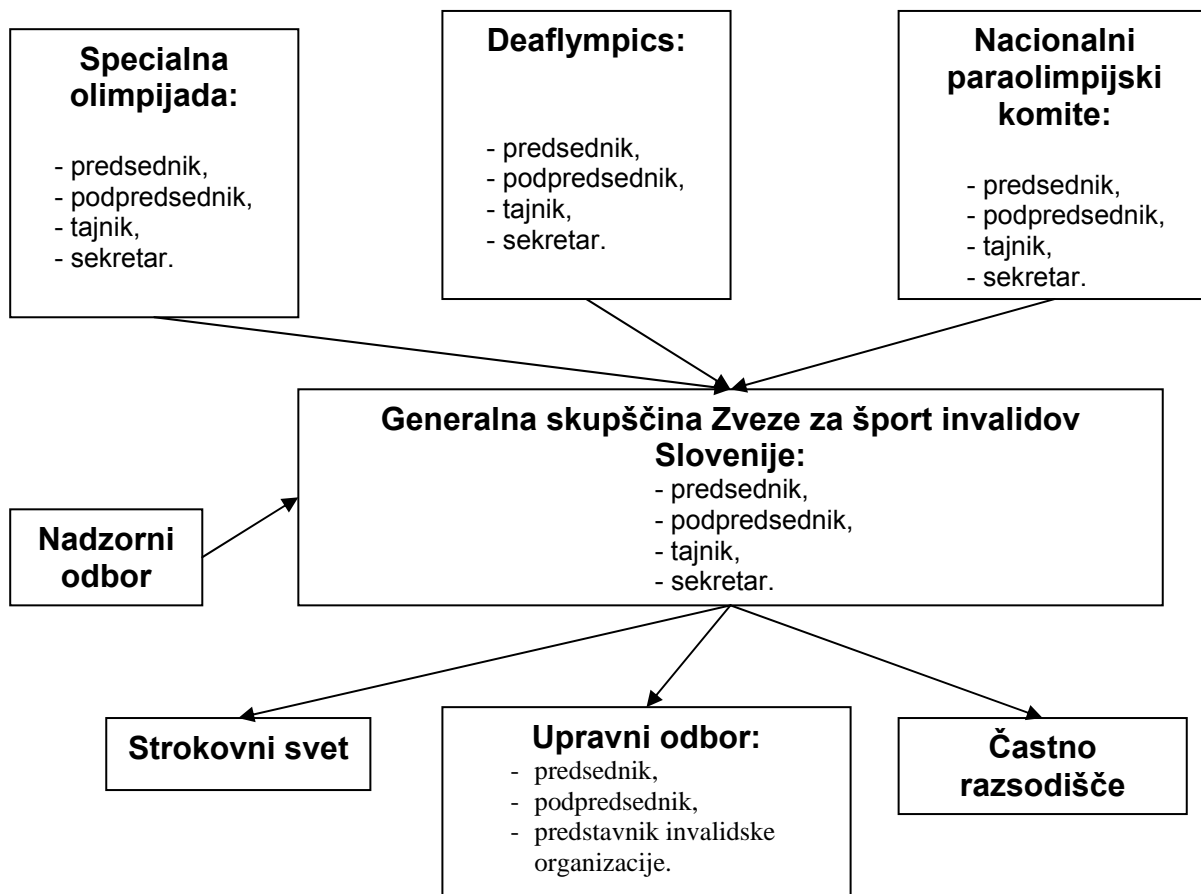

Slika 2 : Sestava Zveze za šport invalidov Slovenije

Vsaka od treh invalidskih organizacij dela samostojno. Vse imajo svojega predsednika, podpredsednika, sekretarja in tajnika. Namesto sedanjih 15 nacionalnih vladnih organizacij, bi se organizirale 3 invalidske organizacije (Nacionalni paraolimpijski komite, Deaflympics, Specialna olimpijada). Glavno prednost te razdelitve vidim v drugačni razdelitvi finančnih sredstev, dobljenih iz strani države, ter razdelitvi nalog, ki naj bi jih opravljale organizacije, ki so vključene v Nacionalni paraolimpijski komite. Takšna razdelitev finančnih sredstev bi prinesla bolj smiselno razdelitev sredstev, saj bi znotraj vsake invalidske organizacije sami presodili, katera njihova članica v določenem trenutku potrebuje večji delež denarja za svoje projekte.

Delo organizacije olajšujejo:

- Upravni odbor je sestavljen iz predsednika, podpredsednika in predstavnika nacionalne invalidske organizacije. Naloge in pristojnosti so opredeljene v statutu invalidske organizacije. Opravlja vsebinske, organizacijske, upravne, administrativne in strokovno tehnične zadeve za Zvezo za šport invalidov Slovenije. Je izvršilni organ skupščine in izvršuje naloge, ki mu jih naloži skupščina, ter opravlja zadeve, ki po svoji naravi spadajo v njegovo pristojnost.
- Nadzorni odbor, ki je samostojen del organa zveze, opravlja delo nadzora nad finančno-materialnim poslovanjem in izvajanju programov. Nadzorni odbor o svojem delu poroča generalni skupščini organizacije.
- Strokovni svet, ki ga sestavljajo predstavniki raznih strok, kot so: medicinska, športna, marketinška, stiki z javnostjo.
- Častno razsodišče je sestavljeno iz treh članov in dveh namestnikov. Imenuje jih skupščina. Častno razsodišče odloča na temelju postopkovnih pravil Zakona o prekrških kot prvostopenjski organ o disciplinski odgovornosti članic (Šugman, 1998).

Slika 3: Organiziranost Zveze za šport invalidov Slovenije

Organizacija je pod okriljem Ministrstva za šolstvo in šport, vendar direktno za organizacijo invalidskega športa ni zadolženo nobeno vladno telo.

Nacionalni paraolimpijski komite Slovenije se v pretežni meri financira iz Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij (FIHO), iz Ministrstva za šolstvo in šport, ter od sponzorjev in donatorjev.

Vsaka invalidska organizacija dobi enak delež denarja. Invalidske organizacije lahko zberejo denar posebej od sponzorjev, donatorjev in panožnih zvez.

Organizacija tekmovanj je prepuščena invalidskim organizacijam in panožnim zvezam. Vsaka invalidska organizacija poskrbi za svoj šport. Športniki dobijo povrnjene stroške, ki so nastali z udeležitvijo na tekmovanjih. Na mednarodna tekmovanja pošiljajo spremljevalno ekipo (zdravnik, fizioterapevt, psiholog, trenerji in laični spremljevalci). Tekmovanja spremlja novinar, ki opisuje dogodke tekmovanja. Nekatera večja tekmovanja spremlja televizija in tako pripomore k prepoznavnosti invalidskega športa v Sloveniji.

Eden večjih problemov v Sloveniji je, da športniki-invalidi nimajo priznanega statusa vrhunškega športnika in nimajo nikakršnih ugodnosti in pravic, ki jih ta status prinaša. V večini držav, ki smo jih opisovali, imajo status za športnika-invalida urejen in izenačen s statusom športnika-neinvalida. Ta status jim prinaša nekatere ugodnosti in pravice ter jim s tem olajšuje priprave na tekmovanja. Da bi šport invalidov tudi pri nas postavili na višji nivo, je nujno potrebno vpeljati status vrhunškega športnika za invalide, ki pa naj bo enakopraven sedanjemu statusu vrhunškega športnika. Kriteriji za pridobitev statusa športnika invalida bi bili isti kot sedanji kriteriji za pridobitev statusa vrhunškega športnika neinvalida.

V 38. členu Zakona o športu je zapisano: »Naziv vrhunškega športnika si pridobi državljan Republike Slovenije, ki doseže vrhunski športni dosežek mednarodne vrednosti.

Kriterije za vrhunski športni dosežek iz prvega odstavka in trajanje naziva določi strokovni svet na predlog Olimpijskega komiteja Slovenije, oziroma pristojne nacionalne športne zveze.

Naziv iz prvega odstavka tega člena dodeli Olimpijski komite Slovenije na podlagi kriterijev iz drugega odstavka tega člena.« (Zakon o športu ,1998)

Spremembo pri določanju statusa športnika-invalida pa vidimo tudi v tem, da naziv vrhunškega športnika predlagata Olimpijski komite Slovenije in Nacionalni paraolimpijski komite, katera tudi določita kriterije za pridobitev naslova vrhunškega športnika.

Za šport mladih je poskrbljeno z različnimi aktivnostmi (na določeni šoli ena vrsta invalidnosti, Dan športa invalidov), večjim sodelovanjem s šolami, pomočjo pri nakupu opreme... in s čim hitrejšim vključevanjem otrok v šport in rekreacijo. Poskrbeti je potrebno za pripravo različnih projektov - razvoj različnih športov (plavanje, atletika, namizni tenis...). Potrebno bi bilo vzpostaviti tudi boljše sodelovanje s slovenskimi univerzami in visokimi šolami, kot tudi s pristojnimi inštitucijami za izdelavo izobraževalnih programov z vsebino, ki dviguje raven znanja o športu in športni vzgoji ljudi s posebnimi potrebami.

Zaradi majhnosti Slovenije se lahko zgradi lasten športni center za invalide, ki bi lahko služil kot rehabilitacijski center za invalide ali kot prostor za trening tekmovalcev oziroma tudi kot prostor za rekreacijo invalidov. V centru bi bili zaposleni različni strokovnjaki iz različnih strok (ustrezno usposobljeni) za pomoč invalidom.

Nacionalni paraolimpijski komite Slovenije je član Nacionalnega olimpijskega komiteja Slovenije in ima urejen status organizacije. Organizacija se povezuje s panožnimi zvezami in skrbi za usposabljanje trenerjev ter različnih delavcev.

V organizacijo so vključeni strokovnjaki tako iz medicinskega kot s športnega področja. Tako kot v večini opisanih držav, tudi pri nas za marketing in stike z javnostjo poskrbi strokovnjak iz tega področja (ali zunanji sodelavec ali član organizacije).

Pri poplavi internetnih kanalov, bi lahko deloval kanal, ki bi prikazoval različne športe, tekmovanja, intervjuje s tekmovalci, ki se pojavljajo v invalidskem športu.

8. SKLEP

V diplomskem delu smo se ukvarjali s stanjem na področju paraolimpijskega športa v posameznih državah - tudi v Sloveniji. Predstavili pa smo tudi predlog modela organizacije športov invalidov na primeru v Sloveniji.

Na začetku diplomskega dela smo predstavili teoretski okvir ter glavno terminologijo, ki je ključna pri obravnavanem problemu. Definirali smo pojma telesna prizadetost in invalidnost, saj sta ta ključna za obravnavano tematiko. Predstavili smo tudi zgodovinski pregled razvoja športa telesno prizadetih in organizacije športa invalidov pri nas in po svetu ter delovanje in vizijo Mednarodnega paraolimpijskega komiteja.

V nadaljevanju smo se osredotočili na predstavitev stanja na področju paraolimpijskega športa v posameznih državah. Podatki, ki smo jih dobili, so nam služili tudi kot pomoč pri oblikovanju predloga modela organizacije športov invalidov v Sloveniji, kar je bil tudi glavni namen diplomskega dela.

Podatke o stanju na področju paraolimpijskega športa v posameznih državah smo pridobili predvsem iz vprašalnikov, ki smo jih bili posredovali. Glavne ugotovitve lahko strnemo nekako takole:

Ugotavljamo, da lahko med najbolj razvite države glede invalidskega športa uvrstimo skandinavske države. Pri njih ima invalidski šport pomembno družbeno vlogo. Vse te države imajo zelo lepo urejeno zakonodajo in enakopravnost med invalidi in neinvalidi. Iz evropskih držav izstopa še Španija, ki ima največ predstavnikov v Internacionalnem paraolimpijskem komiteju.

Iz podatkov je moč sklepati, da so ustanovitelji paraolimpijskih komitejev neprofitne organizacije. V treh primerih gre za privatno neprofitno organizacijo, v štirih za javno neprofitno organizacijo, za mešano neprofitno organizacijo pa v petih primerih.

V večini držav v svoje organizacije vključujejo vse vrste invalidnosti. Običajno iz svoje organizacije izključujejo le gluhoneme, saj imajo oni običajno svojo lastno organizacijo.

Pri financiranju opazimo, da se večina financira tako iz državnih kot tudi zasebnih virov, le nekateri se financirajo samo iz zasebnih ali samo iz državnih virov. Samo iz državnih virov se financirajo Finska, Srbija, Bosna in Hercegovina ter Kitajska, samo iz zasebnih virov pa le Združene države Amerike. Ko pa govorimo o financiranju, moramo omeniti še, da so kot probleme največkrat navajali ravno probleme pri zbiranju finančnih sredstev ter prostorov, kar lahko povezujemo s finančnimi problemi.

Vse države, razen Finske in Avstrije, ki niso dale odgovora, ter BiH, ki ima status športnika za vse športnike enak - imajo urejene posebne statute za športnike-invalida, ki pa jih izenačujejo s statusom športnika-neinvalida.

Nemški, nizozemski, švicarski, belgijski in srbski paraolimpijski komite so člani nacionalnih olimpijskih komitejev v njihovih državah, vsi ostali (Finska, Avstrija, BiH, Grčija, Kitajska) pa niso njegovi člani; vendar odnos z njimi v večini primerov označujejo kot dober. V ZDA nimajo ločenega nacionalnega olimpijskega komiteja in paraolimpijskega komiteja, ampak vsi skupaj spadajo pod Nacionalni olimpijski komite.

V večini držav se povezujejo s panožnimi zvezami in skrbijo za šport mladih. Za šport mladih največkrat skrbijo preko raznih projektov, s posebnimi razvojnimi programi, mladinskimi kampi ter tako, da stimulirajo šport v specialnih šolah.

V vseh državah, razen v Srbiji in Grčiji, se povezujejo z raznimi strokovnjaki (iz medicinskega in športnega področja, psihologi,...). V Srbiji in Grčiji pa sodelujejo le s strokovnjaki iz športnega področja. Tudi za marketing in odnose z javnostjo v različnih državah različno skrbijo. Nekateri imajo svoje lastne marketinške agencije, nekateri pa sodelujejo kar z zunanjimi agencijami.

Kot problematični so se izkazali tudi športni centri za invalide, saj ugotavljamo, da imajo le v Belgiji, na Nizozemskem, v Švici in na Kitajskem lastni športni center za invalide. Ostali si pomagajo na različne načine.

Tudi v Sloveniji se srečujejo s številnimi problemi, med katere spada ureditev statusa športnika-invalida, premalo strokovnega kadra, ni dobrega sodelovanja s Fakulteto za šport, pedagoško ter medicinsko fakulteto, ni primernih športnih objektov, pomanjkanje športnih rekvizitov ter premajhna medijska odzivnost.

Največji problem je na področju statusa športnika-invalida, ki v Sloveniji še ni urejen. Tako se športniki-invalidi ne morejo primerjati z ostalimi športniki, saj niso kategorizirani. Tukaj morata Strokovni svet Republike Slovenije za šport in država kar najhitreje priznati omenjeni status. Kot smo iz analize posameznih držav lahko prebrali, ima večina držav to urejeno. Nekatero državo ločujejo status športnika-invalida in status športnika-neinvalida. Osebnostno menim, da se to ne bi smelo, saj gre v obeh primerih za vrhunske športnike, ki na največjih tekmovanjih dosegajo najvišje rezultate.

V Sloveniji so se začeli delati prvi koraki k poznavanju in popularnosti športa invalidov - plavanja invalidov. Dokaz za to je projekt razvoja plavanja invalidov v Sloveniji, ki ga je pripravil dr. Boro Štrumbelj. Gradivo daje nekatere usmeritve za

razvoj tega športa med invalidi in mislim, da bi ga morali posnemati tudi pri drugih športih (namizni tenis, atletika,...). To lahko dosežemo samo s kakovostnim, ustrezno usposobljenim kadrom in interdisciplinarnim sodelovanjem med njimi. Žal pa imamo v Sloveniji zelo malo strokovno usposobljenih kadrov na tem področju. Ker se pripravljajo spremembe v študijskih programih menim, da bi morali v študijske programe, v katerih se srečujejo s športom invalidov (športni pedagogi, pedagoški delavci, zdravstveni delavci), ustrezno namestiti vsebine, s katerimi bi pridobili dovolj znanja in širine za delo na področju športa invalidov. Tako bi lahko kvalitetno in interdisciplinarno pristopili k problemu in osebam s posebnimi potrebami.

Koraki so bili opravljeni tudi v smeri dvigniti poznavanje in popularnost invalidskega športa, saj je lani junija zveza pripravila dan športa invalidov. Širši javnosti so ljudje s posebnimi potrebami nepoznani. In česar ljudje ne poznajo, se izogibajo. S takšno prireditvijo, kot je dan športa invalidov, bodo pripomogli, da bodo ljudje in mediji medse sprejeli takšne in drugačne. Tudi v EU je pobuda, da bi se v vsaki državi organizirali Paraolimpijski dnevi.

Med nastajanjem diplomskega dela sem naletel na številne težave. Med njimi izstopata predvsem pomanjkanje strokovne literature na področju športa invalidov in nesodelovanje nekaterih nacionalnih paraolimpijskih komitejev z mano. Izbrana tema je bila za raziskovanje zanimiva, saj gre za »naše področje« (športni pedagogi) in prav je, da smo seznanjeni z dogajanjem, ter da se tudi aktivno vključujemo.

Ker sem se tudi sam želel aktivno vključiti v to aktualno temo, sem raziskoval modele v drugih državah ter skušal napisati idealen model za Slovenijo. Glavno prednost tega vidim v drugačni razdelitvi finančnih sredstev, dobljenih iz strani države (med tri organizacije) ter razdelitvi nalog, ki naj bi jih opravile organizacije, ki so vključene v Zvezo za šport invalidov Slovenije. S temi spremembami bo Nacionalni paraolimpijski komite lažje sledil zastavljenim ciljem ter tako šport invalidov postavil na višji nivo. Vendar mora za izboljšanje stanja nujno priti do enakih pravic med socialnim okoljem in invalidi (sprejeti zakon o enakih možnostih).

9. LITERATURA

- About IPC.* (2007). Bonn: International Paralympic Committee. Pridobljeno 16. 3. 2007 iz http://www.paralympic.org/release/Main_Sections_Menu/IPC/About_the_IPC/
- About U. S. Paralympics.* (2007). Colorado Springs: United States Olympic Committee. Pridobljeno 7. 4. 2007 iz <http://www.usolympicteam.com/paralympics/about.html>
- About us.* (2007). Athens: Hellenic Paralympic Committee. Pridobljeno 27. 3. 2007 iz <http://www.paralympic.gr/index.php?sec=1&lang=en&ctg=16>
- Argerhoml, M. (1973). *Memorandum of the Association of Disabled Professionals: A Consultative Document on the Quota Scheme for Disabled People.* USA: Department of Employment.
- Belgian Paralympic Committee.* (2006). Brusel: Belgian Paralympic Committee. Pridobljeno 24.03.2007 iz <http://www.paralympic.be/>
- China disabled persons` federation.* (2007). Beijing: CDPF.org.cn. Pridobljeno 8. 4. 2007 iz <http://www.cdpf.org.cn/english/organization.htm>
- Comite Paralimpico Espanol.* (2007). Madrid: Comité Paralímpico Español. Pridobljeno 2. 4. 2007 iz http://paralimpicos.sportec.es/publicacion/1SC_Comite/11SS_CPEQuees.html
- Češnovar, J. (2006). Parlimpijski - Paraolimpijski. *Športnik*, 04(02), 44.
- Češnovar, J. (2006). Intervju s predsednikom ZŠIS. *Športnik*, 02(02), 8-9.
- Dass Swiss Paralympic Commite.* (2007). Spiez: Swiss Paralympic Committee. Pridobljeno 20. 3. 2007 iz <http://www.swissparalympic.ch/>
- Finnish Paralympic Committee.* (2007). Helsinki: Suomen Paralympiakomitea. Pridobljeno 25. 3. 2007 iz http://www.paralympia.fi/suomen_paralympiakomitea/finnish_paralympic_committee/
- Hadalin, A. (1982). *Invalidski šport pri nas in v svetu.* Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- Hočevar, F. (1993). *Iz biološkega v športni ritem.* V Naših petindvajset let (str. 8). Ljubljana: Zveza paraplegikov Slovenije.
- Mihorko, B. (2005). Razvoj in perspektiva športa mladih invalidov v Sloveniji. *Športnik*, 1(1), 30-33.
- NebasNsg.* (2007). Bunnik: NebasNsg. Pridobljeno 29. 3. 2007 iz http://www.nebasnsg.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=27
- Okorn, J. (2005). Smernice program zveze. *Športnik*, 1(1), 3.
- Paralympic simbol and motto.* (2007). Bonn : Interncaional Paralympic Committee. Pridobljeno 16. 3. 2007 iz http://www.paralympic.org/release/Main_Sections_Menu/IPC/About_the_IPC/IPC_Symbol_and_Motto/

- Paraolimpijski komitet Srbije.* (2007). Beograd: Paraolimpijski komitet Srbije. Pridobljeno 5. 4. 2007 iz <http://www.pcscg.org.yu/organizacija.aspx?lang=ser>
- Sagadin, J. (1993). *Poglavja iz metodologije pedagoškega raziskovanja.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- Struktur des Deutschen Behindertensportverbandes.* (2007). Hamburg: Deutscher Behindertensportverband. Pridobljeno 31. 3. 2007 iz <http://www.dbs-npc.de/DesktopDefault.aspx?tabindex=1&tabid=182>
- Šugman, R. (1998). *Organiziranost športa doma in v svetu.* Ljubljana: Fakulteta za šport
- Thomas, D. (1982). *The experience of Handicap.* London: Methuen.
- Über uns.* (2007). Wien: Austrian Paralympic Committee. Pridobljeno 30. 3. 2007 iz <http://www.oepc.at/berunsQQid-13-34.html>
- Uradni list RS 22/1998. (1998). *Zakon o športu.* Ljubljana: Republika Slovenija.
- Vision and Mission.* (2007). Bonn: Internacional Paralympic Committee. Pridobljeno 16. 3. 2007 iz [http://www.paralympic.org/release/Main Sections Menu/IPC/About the IPC/Vision and Mission/](http://www.paralympic.org/release/Main%20Sections%20Menu/IPC/About%20the%20IPC/Vision%20and%20Mission/)
- Vute, R. (1989). *Šport in telesno prizadeti.* Ljubljana: Izdano v samozaložbi.
- Vute, R. (1999). *Izziv drugačnosti v športu.* Ljubljana: Debora.
- Zveza za šport invalidov Slovenije.* (2007). Ljubljana: Zveza za šport invalidov Slovenije. Pridobljeno 13. 3. 2007 iz <http://www.zsis.si/zsis/>

10. PRILOGE

1. Vprašalnik

Spoštovani!

Moje ime je Primož Mesarec. Sem absolvent Fakultete za šport v Ljubljani (Slovenija). Do uspešnega zaključka študija mi je preostala še zadnja obveznost – diplomsko delo. V svojem delu, z naslovom »Model organizacije športov invalidov na primeru v Sloveniji«, bi rad prikazal model organizacije paraolimpijskega športa v Sloveniji. Ker bi v delu rad naredil tudi primerjavo takšnih modelov v drugih državah, sem se za pomoč obrnil na Vas. Vljudno Vas prosim, če mi lahko izpolnite sledeči vprašalnik, s katerim bi dobil pomembne informacije za primerjavo. Podatki bi mi služili zgolj za primerjavo ter kot pomoč pri poskusu oblikovanja predloga modela organizacije za Slovenijo.

Za Vašo pomoč se Vam že vnaprej iskreno zahvaljujem!

Vprašanja:

Prosim Vas, da za ustreznim odgovorom napišete črko x, ali kjer je možnost, dopolnite z ustreznim odgovorom. Primer: (če je pravilen odgovor: »a. Privatne organizacije, označite takole«).

- a. privatne organizacije, **x**
- b. javne organizacije,
- c. mešane organizacije.

1. Ustanovitelji

Kdo so ustanovitelji (lastniki) Nacionalnega paraolimpijskega komiteja (NPC)?

- a) privatne organizacije,
- b) javne organizacije,
- c) mešane organizacije.

Je NPC :

- a) državna organizacija,

- b) profitna organizacija,
- c) neprofitna organizacija,
- d) drugo. _____

2. Struktura organizacije

Kako je sestavljeno vodstvo organizacije? _____

Koliko je v organizaciji zaposlenih ljudi? _____

So to :

- a) amaterji,
- b) prostovoljci,
- c) profesionalci?

Koliko od vseh zaposlenih je invalidov? _____

Kako je organizacija vodena?

- a) centralno,
- b) po pokrajinah,
- c) drugo.

Kakšne vrste invalidnosti so vključene v Vašo organizacijo (slepi, gluhi, paraplegiki, ...)?

Ali organizacija pokriva rekreacijo invalidov?

- a) Da.
- b) Ne.

Ali se invalidi v organizacijo vključujejo:

- a) individualno,
- b) preko društev.
- c) oboje.

Katera področja športa pokriva organizacija direktno (rekreacija, šport mladih, vrhunski šport...)?

Katera pa po projektih? _____

Ali so v organizacijo direktno vključeni klubi, društva...?

- a) Da.
- b) Ne.
- c) Drugo. _____

Katero vladno telo je zadolženo za organizacijo invalidskega športa?

3. Financiranje

Kateri so viri financiranja organizacije?

- a) država,
- b) lokalna uprava,
- c) javni viri (prihodki od proračuna),
- d) zasebni viri oziroma prihodki od lastne dejavnosti (sponzorji in TV pravice, igre na srečo, klubske članarine, donatorji..).

Ali dobite denar tudi iz Evropskih skladov?

- a) Da.
- b) Ne.

4. Tekmovanja

Kdo financira tekmovanja?

- a) klubi,
- b) društva,
- c) zveza,
- d) zasebniki.

Kdo organizira tekmovanja?

- a) klubi,
- b) društva,
- c) zveza,
- d) zasebniki.

Ali olimpijske in paraolimpijske igre pripravljate skupaj z Olimpijskim komitejem?

- a) Da.
- b) Ne.

Imate kvalifikacije za tekmovanja?

- a) Da.
- b) Ne.
- c) Drugo. _____

Kako bi ocenili ustreznost športnih objektov?

- a) odlično,
- b) zelo dobro,
- c) dobro,
- d) slabo,
- e) zelo slabo.

Kolikšno je število tekmovalcev na tekmovanjih? _____

Koliko je to % izmed vseh invalidov v državi? _____

Ali športniki dobijo povrnjene stroške, ki so nastali z udeležitvijo na tekmovanju?

- a) Da.
- b) Ne.

Imate lastne športne centre za invalide?

- a) Da.
- b) Ne.

Ali Vaša zveza organizira velika mednarodna tekmovanja?

- a) Da.
- b) Ne.

Katera so to? _____

Kolikokrat letno? _____

Ali na mednarodna tekmovanja pošljete spremljevalno ekipo?

- a) Da.
- b) Ne.

Koga (zdravnik, maser, psiholog,...)? _____

5. Status tekmovalca

Imate status športnika, ki velja posebej za invalide?

- a) Da.
- b) Ne.

Ali imate ta status izenačen s statusom športnika-neinvalida?

- a) Da.
- b) Ne.

6. Odnosi

Ste člani NOK?

- a) Da.
- b) Ne.

Kako bi ocenili odnos z NOK?

- a) zelo dobro,
- b) dobro,
- c) slabo.

Kako bi označili Vaš odnos do Deaflympics?

- a) odlično,
- b) zelo dobro,
- c) dobro,
- d) slabo,
- e) zelo slabo..

Kako bi označili Vaš odnos do specialne olimpijade?

- a) odlično,
- b) zelo dobro,
- c) dobro,
- d) slabo,
- e) zelo slabo.

7. Problemi zveze

Obstajajo dileme oziroma težave v zvezi?

a) Da.

Katere so to? _____

b) Ne.

8. Panožne zveze

Se povezujete s panožnimi zvezami?

a) Da.

b) Ne.

9. Šport mladih

Ali podpirate šport mladih (kako) ? _____

10. Stroka

Ali so v organizacijo vključeni strokovnjaki iz medicinskega področja?

a) Da.

b) Ne.

Kako? _____

Ali so v organizacijo vključeni strokovnjaki iz športnega področja?

a) Da.

b) Ne.

Kako? _____

Ali so v organizacijo vključeni strokovnjaki iz področja marketinga?

- a) Da.
- b) Ne.

Kako? _____

Ali so v organizacijo vključeni strokovnjaki iz področja odnosov z javnostjo?

- a) Da.
- b) Ne.

Kako? _____

Ali sodelujete s psihologi?

- a) Da.
- b) Ne.

Kako? _____

11. Razno

Ali bi želeli še kaj bistvenega dodati? _____

Bi lahko zraven še poslali kakšen elaborat, statut ali karkoli, kjer imate opisano organizacijo zveze v vaši državi.

Za odgovore se vam v naprej zahvaljujem.

Lepo pozdravljeni!

Primož